

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXII

Нови Сад, јун, 1973.

Број 6

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

Драгослав Трнинић

О неким актуелним задацима и проблемима адвокатуре

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Мр Борба Марјановић

О карактеру мере безбедности одузимања имовинске користи

Душан Ружић

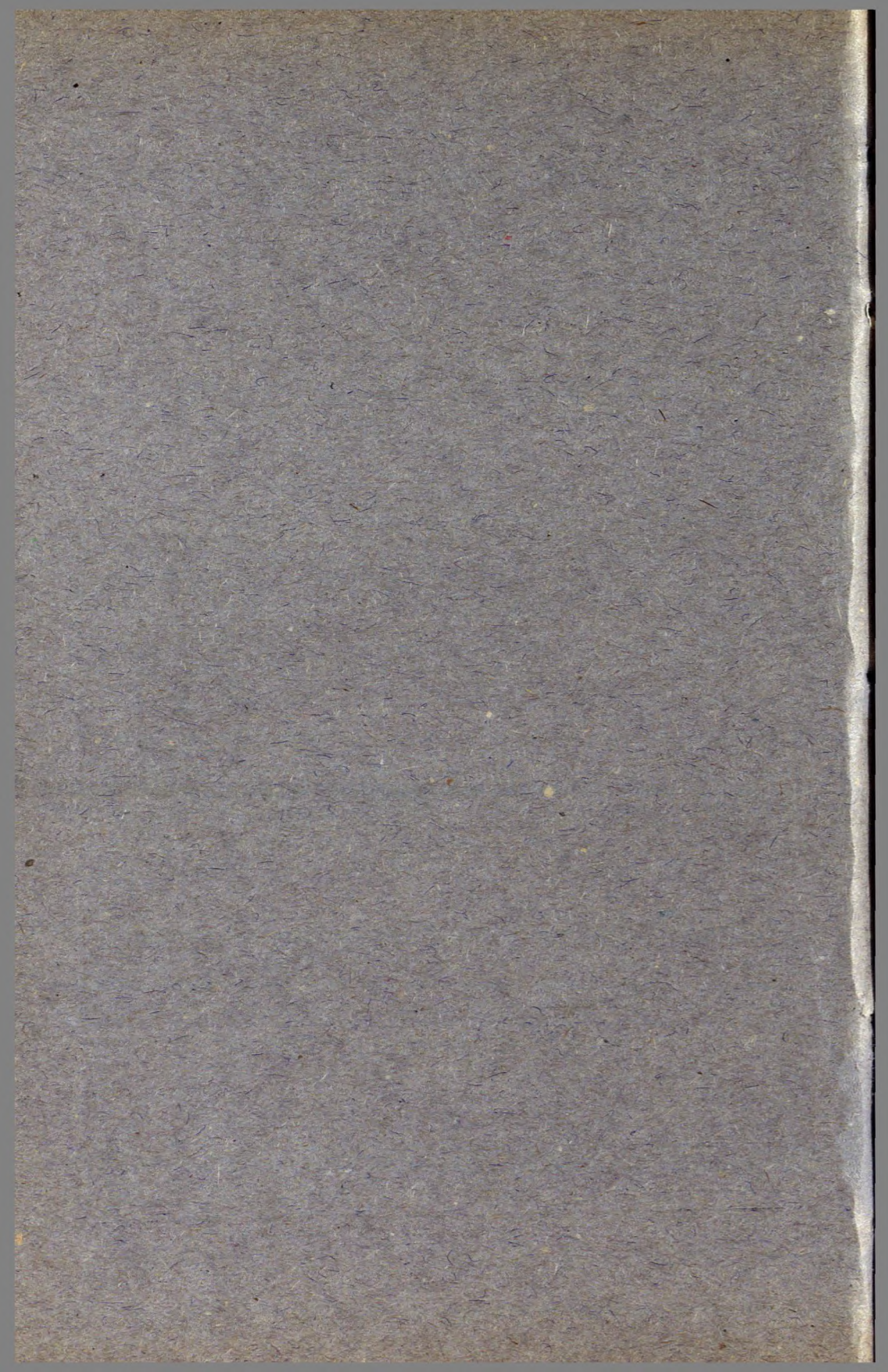
Нека спорна питања поступка у брачним споровима

ПРАВНА ПРАКСА

Из судске праксе

САОПШТЕЊА

Из седнице Управног одбора

Г Л А С Н И К

А Д В О К А Т С К Е К О М О Р Е В О Ј В О Д И Н Е

Година XXII

Нови Сад, јун, 1973.

Број 6

А Д В О К А Т У Р А И Д Р У Ш Т В О

Драгослав Трнинић, адвокат у Београду

О НЕКИМ АКТУЕЛНИМ ЗАДАЦИМА И ПРОБЛЕМИМА АДВОКАТУРЕ

Реферат поднет Конференцији представника републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије, Београд 24. и 25. фебруара 1973. године.

Према уставним амандманима, адвокатура у Југославији спада у област републичког односно покрајинског законодавства. Није још могућно у потпуности оценити све добре и лоше стране појединих решења усвојених у законима република и САП Војводине¹, јер су ти закони почели да се примењују тек од 1972. године (у СР Хрватској од почетка 1973. године). Још је краће време рада новог Савеза републичких и покрајинских адвокатских комора Југославије као добровољне организације тих комора.

Неопходно је, међутим, да се већ сада утврди која решења из републичких односно покрајинског закона нарушавају јединствену физиономију југословенске адвокатуре, а нарочито да се оцени која су то питања, битна за даљи развој адвокатуре, која у домену самоуправног организовања адвокатуре морају бити решена на јединствен начин.

Организацију адвокатуре закони постављају на самоуправну основу. Адвокатима је остављено да самостално уреде питања унутрашње организације и рада својих органа. Све нормативне акте, осим статута коморе и тарифе о наградама за рад адвоката који подлежу сагласности скупштине односно извршног већа, ад-

¹ У САП Косову у току су припреме за доношење закона о адвокатури.

вокати доносе потпуно самостално. О упису у именик адвоката такође одлучују сами адвокати, с тим што одлуку којом је одбијен захтев за упис у именик може поништити само врховни суд републике односно покрајине у управном спору.

Посебну пажњу заслужује начин самоуправног организовања адвокатских комора у СР Србији и СР Босни и Херцеговини, јер су законима ових република, поред републичких комора, конституисане и основне адвокатске коморе на које су пренета права уписа у именик адвоката и нека друга овлашћења.

Међутим, иако су све коморе донеле нове статуте или су припреме за њихово усвајање у току, питање самоуправног организовања адвокатури остаје и даље најзначајније питање. Мислим да чињеница што нема суштинских разлика у односу на раније стање, чини ово питање тако значајним и заједничким за све коморе и адвокате.

Разлика је само у томе што су раније сва питања била решена једним савезним законом, док је статутима комора било препуштено регулисање мање значајних питања. Сада су републичким односно покрајинским законом решена само најважнија питања и дате основе за организацију адвокатури, а све остало је препуштено коморама. Наравно, ова разлика није мала и није небитна када је реч о преношењу надлежности са државе на самоуправне организације.

Међутим, суштина питања која се овим излагањем покреће је у томе што се није отишло даље (чини се, није ни покушало ићи даље) од раније усвојених решења, па се тако сва разлика своди на то да се одређена питања уместо законом решавају статутима комора и њиховим другим нормативним актима.

Карактер адвокатури као самосталне друштвене службе произлази из друштвене функције адвокатури, из онога што ради сваки адвокат посебно у пружању правне помоћи, али се тиме не исцрпљује. У самоуправном организовању адвокатури нужно је учинити нешто што ће адвокатури дати пун садржај и учинити је друштвеном службом у пуном смислу те речи. С тим у вези, посебну пажњу у овом моменту заслужују следећа питања.

- ко може постати адвокат,
- самоуправна контрола рада адвоката,
- организовано подмлађивање адвокатури, и
- радне заједнице адвоката.

Иако су нека од ових питања већ покретана и у коморама и у Савезу, јасних и потпуно аргументованих ставова још нема. Ово излагање представља прилог дискусији о наведеним питањима.

I

Закон прописује опште услове које сваки кандидат треба да испуњава да би могао постати адвокат (завршен правни факултет, положен правосудни испит и др.), а коморама препушта да оцене

да ли је кандидат који испуњава опште услове достојан за обављање адвокатуре.

Општи услови, сем у СР Словенији и у извесној мери у СР Хрватској, сведени су на минимум. Сваки дипломирани правник, без икакве посебне припреме за обављање адвокатуре или других правосудних функција, може постати адвокат ако је положио правосудни испит. У решавању овог питања, у већини република, пошло се са погрешног становишта.

Уместо да се утврди минимум стручне праксе неопходан за обављање адвокатуре који, колико толико, представља гаранцију квалитета, пошло се од тога да велики број дипломираних правника, запослених у управи и привреди желе да постану адвокати, па им то треба омогућити. Такав став проглашаван је отварањем адвокатуре према друштву, а настојања да се обезбеди минимум стручне праксе — еснафским затварањем адвокатуре.

Очигледно је да је оваквим решењем интерес могућих кандидата за адвокате проглашен друштвеним интересом и да је преовладао над стварним друштвеним интересом да сваки појединац буде стручно квалификован за посао којим жели да се бави. Штетне последице оваког става већ се осећају, а биће све очигледније уколико се дуже задрже оваква законска решења.

У тесној вези са овим је и питање старосне границе за бављење адвокатуром. Иако се са доста оправдања може дискутовати о утврђивању горње границе старости за бављење адвокатуром, актуелан проблем представља питање која је то најнижа граница старости када један дипломирани правник може први пут да започне да се бави адвокатуром. Није мали број оних који су у последњих неколико година први пут почели да се баве адвокатуром иако су навршили шездесет година старости, а пре тога се нису бавили ни пословима из области правосуђа. Квалитет њиховог рада добро је познат судовима. Штету од тога не трпе само странке, већ и правосуђе у целини.

Адвокати су, не због себе већ због своје одговорности према друштву, дужни да стално и упорно указују одговорним друштвеним факторима на друштвену штетност оваквих решења. Међутим, само то и такво ангажовање адвокатуре неће довести до жељених резултата. Потребно је учинити нешто више, нешто што ће на очигледан начин показати да став адвокатуре није резултат жеље за еснафским затварањем већ настојање да се бављење адвокатуром и пружање правне помоћи уопште подигне на виши ниво.

Није, међутим, реч само о томе. Нећемо претерати ако кажемо да је адвокатура годинама служила и као стециште оних који у другим службама нису успели. Последњих годину-две дана евидентна је навала за упис у именик адвоката од стране оних који су, због погрешака које су чинили или из било којих других разлога, принуђени да напуштају своја радна места и функције, а који испуњавају минималне опште услове за упис у именик адвоката. У не малом броју случајева поставља се питање њихове достојности за обављање адвокатуре.

Не могу више опстати раније усвојени критеријуми комора, а нарочито врховних судова, да је достојан да обавља адвокатуру свако коме није изречена мера забране бављења адвокатуром односно ко није осуђен због тежег кривичног дела. Наш став мора бити: недостојан је позива адвоката свако ко није достојан да буде судија, јавни тужилац итд. и ко је због те недостојности удаљен са раније дужности, па макар и не био кривично осуђен. Морамо се изборити да то буде и став врховних судова, ако не желимо да адвокатуру претворимо у бункер из кога ће један број појединаца свакодневно препуцавати на друштво искаљујући на тај начин бес због „неоправданог“ смењивања с дужности, „неразумевања“ итд.

Вредан пажње је став Основне адвокатске коморе у Београду о том питању. Суочивши се с овим проблемом одмах по свом оснивању, Основна комора је закључила да је у једном великом граду скоро немогуће да сама комора, служећи се до сада уобичајеним начином, испита и правилно реши питање достојности једног кандидата. Стога је Управни одбор одлучио да код сваког уписа тражи детаљније податке од установе — предузећа у коме је кандидат раније био запослен, посебно о разлозима одласка с раније дужности, као и да се потребне провере врше преко организација Социјалистичког савеза, па и преко комитета Савеза комуниста за бивше чланове СК, те коначно да сваки кандидат мора да поднесе писмену препоруку најмање тројице адвоката (са стажом у адвокатури од најмање пет година) да је достојан поверења за обављање адвокатуре.

Наравно, ово су први кораци у том правцу. Нико не тврди да је баш то најисправнији начин нити да је једини. Већа сарадња комора неопходна је не само у изналажењу најбољих решења већ и у међусобном обавештавању и пружању потребних података.

II

Самоуправна контрола рада адвоката није најсрећнији израз за оно што се тиме жели рећи. Било какву контролу над радом адвоката веома је тешко ускладити с неприкосновеним принципом адвокатуре — самосталношћу и независношћу адвоката у раду. Има их који и сада мисле да је то немогуће.

Свакодневна пракса и појаве у адвокатури које је прате, нарочито последњих година, нагоне нас да овом питању посветимо велику пажњу. Најшира овлашћења за самоуправно уређивање односа унутар организација адвоката представљају добру полазну основу за напоре у том правцу. Наравно, морамо имати стално на уму да је самосталност и независност адвоката у раду неприкосновено начело које ни на који начин не сме бити доведено у питање, али и да то начело важи само онда када адвокат заиста пружа правну помоћ странци у остваривању права и у заштити њених интереса заснованих на закону.

То начело не може да важи онда када адвокат злоупотреба овлашћења која има као адвокат, а још мање у случајевима када своје стручно знање ставља на расположење странци да би ова, чинећи и прекршаје па чак и кривична дела, изиграда закон. Такво пружање „правне“ помоћи није адвокатура нити може бити. Чињеница је, међутим, да један број адвоката, нарочито у највећим градовима, управо то ради и на тај начин остварује веома високе приходе, наравно неопорезоване.

Састављање уговора о размени стана, па иако се то чини на штампаним обрасцима, јесте посао који адвокат може и треба да прими и обави, ако му се странка за то обрати. Напротив, адвокатуром се не могу звати послови изнајмања лица која уз веома високе уступнине мењају већи стан за мањи или аранжирања фиктивних замена станова уз баснословне суме новца, при чему најчешће такав адвокат постаје чувар депозита док се посао не „легализује“. У исту категорију спада и пружање „стручне“ помоћи адвоката код симулованих уговора о заједничкој градњи ради прикривања фактичке купопродаје у циљу избегавања плаћања пореза на промет некретнина и сл. На жалост, ово нису једини видови вршења кажњивих радњи под плаштом обављања адвокатури.

Дисциплински прогон оваквих појединаца, бар до сада, није дао одговарајуће резултате. Дисциплински поступак против адвоката покреће се на основу пријаве оштећене странке односно овлашћеног органа. Странка, по правилу, подноси пријаву против адвоката када се сматра оштећеном неком његовом радњом или пропуштањем. Очигледно је да у напред наведеним и сличним примерима нема оштећених, бар не таквих који би своје право могли остваривати пред судом, пошто сви поступају противзаконито и кажњиво. У оваквим случајевима све се „лепо заврши“ и нема пријава против адвоката, осим изузетно — када се ради о ординарним преварама.

Адвокатура не може и не сме трпети такво стање. У самоуправном организовању адвокатских организација нужно је изнаћи такве инструменте који би адвокатури, као самосталној друштвеној служби, омогућили увид у рад сваког адвоката без довођења у питање његове самосталности и независности у обављању адвокатури, како би се могући ексцеси, злоупотребе итд. свели на најмању меру, а обављање адвокатури као друштвено одговорног посла подигло на још виши ниво.

Нема сумње да је задатак веома осетљив и да захтева врло студиозно изучавање пре него што се усвоји било какво решење. Али, ради се о питању које је за даљи развој адвокатури толико значајно да се његово решавање не може избећи, јер — иако је сваки адвокат пред законом одговоран за оно што ради — адвокатура као организација, као самостална друштвена служба, одговорна је пред друштвом у целини за рад свих својих чланова.

За сада, док таква решења не изнађемо, једино средство је енергичнији дисциплински прогон свих оних који у било коме погледу крше основне етичке норме у адвокатури.

III

Чак и када не би било других разлога, оно што је напред речено било би довољно да питање организованог подмлађивања адвокатуре истакне као њен први и основни задатак у садашњем тренутку.

Адвокатура се одувек стихијски попуњавала и обнављала. У послератном периоду та стихијност је још више дошла до изражаја, јер је умногоме зависила од честих осцилација у фактичком друштвеном третману адвокатуре.

Не располажемо потпуно сребеним подацима о старосној структури адвоката. Међутим, подаци из комора показују да је стање у три коморе веома добро. Просечна старост адвоката у СР Словенији је 44 године, у СР Македонији — 48 година, док је у СР Босни и Херцеговини једна трећина адвоката млађих од 40 година.

Стање, гледано у целини, ипак је забрињавајуће када знамо да ове три коморе представљају само једну четвртину укупног броја адвоката у Југославији, да је скоро једна трећина адвоката на подручју уже Србије старијих од 60 година, да је таквих у СР Хрватској скоро једна четвртина (чак 9% од укупног броја адвоката у тој републици старији су од 70 година), те да просечна старост адвоката у СР Црној Гори и САП Војводини износи 51 годину. Промене до којих ће доћи применом нових прописа у области пензијског осигурања у неким републикама само ће незнатно утицати на побољшање старосне структуре адвоката. То је други, веома озбиљан, разлог који нас гони да подмлађивању адвокатуре приступимо одмах и организовано.

Трећи, исто тако важан ако не и најважнији разлог је у томе што ће адвокатура на овај начин добити свој пуни смисао и садржај, у садашњем тренутку и у перспективи.

Изнети подаци о просечној старости адвоката указују да је рад на организованом подмлађивању и обнављању адвокатуре неодољан. Садашње бројно стање адвокатских приправника потврђује такав закључак.

На крају прошле године у Југославији је било укупно 339 адвокатских приправника или један приправник на 10 адвоката. Најбоље је стање у СР Хрватској где на сваких 15 адвоката има по два приправника, а најтеже у СР Македонији где укупно има само три адвокатска приправника.

Многоструки су узроци оваквог стања уопште и разлика по коморама. Указујемо на један који је, чини се, био пресудан: неадекватно опорезивање прихода адвоката. Бројно стање адвокатских приправника је у директној зависности од пореске политике према адвокатима. Високе и ничим оправдане стопе пореза на приходе адвоката смањују број адвокатских приправника, не само због смањења стварних могућности адвоката да приправнике примају на праксу већ и због директног утицаја на опредељење младих људи у избору занимања. Млади људи неће да се опредељују за позив чија будућност изгледа тако неизвесна.

Предуслов за елиминисање таквог става према адвокатури јесте управо организовани рад на њеном подмлађивању. Један од првих корака у том правцу направљен је установљавањем фонда за адвокатске приправнике одредбама Закона о адвокатури и другој правној помоћи СР Србије. Тај фонд ће се финансирати како из средстава адвокатских организација тако и из средстава заинтересованих друштвено-политичких заједница. Међутим, овај фонд још није оживео иако је протекло више од годину дана од доношења закона.

Организовано подмлађивање и обнављање адвокатуре мора наћи своје место у статутима комора. Да ли у виду образовања оваквог или онаквог фонда и сл. или на неки други начин — мање је важно. Битно је само да то не остане мртво слово на папиру.

IV

Удружени рад у адвокатури је такође стара тема. Прошло је скоро петнаест година откако су на подручју Адвокатске коморе Словеније учињени први покушаји за оснивање адвокатских канцеларија као установа са самосталним финансирањем са задатком „да раде на развијању социјалистичке адвокатуре”. Иницијатори, наравно, нису били адвокати већ други, углавном синдикална већа и коморе. Чак је и једна угоститељска комора основала овакву канцеларију. Начин на који се приступило овом питању наишао је на отпор свих адвоката, па је сасвим разумљиво што тај покушај није могао бити дугог века. То није ни могло да започне да живи управо због тога што је полазна тачка била погрешна — вршена је деоба адвокатуре на „социјалистичку” и „несоцијалистичку”.

У међувремену је адвокатура добила своје место у Уставу СФРЈ као самостална друштвена служба, а адвокати, као лица која самосталним радом обављају професионалну делатност, по свом друштвено-економском положају и по својим правима и обавезама према друштвеној заједници у начелу су изједначени с радним људима у организацијама удруженог рада. Адвокатске радне заједнице су форма кроз коју адвокати могу удруживати свој рад.

И поред јасних уставних начела која су у уставним амандманима још више дошла до изражаја, нису престајали покушаји да се адвокатури наметну страна и неприхватљива решења, не само њој већ и друштву у целини. Тако, недавно донети Закон о одвјетништву и служби правне помоћи СР Хрватске овлашћује скупштине друштвено-политичких заједница да оснивају организације удруженог рада адвоката. Није од битног значаја што се одлука о оснивању такве организације мора заснивати на писменом споразуму најмање три адвоката.

У вези с овим потребно је сасвим јасно и отворено указати на две ствари:

— прво, да је удруживање рада у адвокатури неминовност коју животна пракса свакодневно намеће и све ће је више намећати, и

— друго, да су се адвокати и адвокатске организације у већи овог питања годинама налазили у дефанзиви.

Развитак друштва, подстакнут брзим развојем савремене науке, технике и технологије, упућује на удруживање рада у најразличитијим облицима и то не само у производњи већ и у другим делатностима. Све компликованији друштвени односи које ствара савремени живот захтевају и од адвоката све више знања и све више напора како би могао, савесно и стручно, обављати посао за који се определио.

Због тога нису ретко велике адвокатске канцеларије у којима ради по десет и више адвоката, и то и на Западу, у земљама класичне адвокатуре. Нема сумње да се ту ради о некаквом удруживању рада, без обзира на начин расподеле зараде, питање власништва итд., што — у крајњој линији — зависи од друштвеног уређења сваке поједине државе. Код нас о удруживању рада адвоката може се говорити само с аспекта укупних друштвених односа у самоуправном социјализму. Од тога се, без дискусије, мора поћи.

Када је реч о облицима удруживања, адвокати су, како је већ речено, били у сталној дефанзиви. Стално сучавани с предлозима који нису били у складу с потребама и могућностима нашег друштва, адвокати су све своје умне и физичке снаге исцрпљивали у доказивању да поједини предлози нису добри, износећи при том аргументе преко којих се није могло прећи.

Због такве активности која је, објективно гледано, адвокатури наметнута, није било времена ни простора за конструктивну активност у изналажењу онога што ваља, што је друштвено корисно, што сви хоћемо.

Адвокати данас веома добро знају шта је то што не ваља и што не треба стварати у адвокатури, а располажу и необоривим аргументима за те своје ставове. У начелу се зна да је удруживање у радне заједнице и прихватљиво и исправно, али се још увек не зна како то у пракси треба да изгледа. Покушаји адвокатских комора у СР Босни и Херцеговини и САП Војводини да својим статутима одреде физиономију радних заједница адвоката, чини се, нису успели. Осетне разлике у приступу појединим питањима најбољи су доказ томе.

Закључак се сам намеће: Последњи је час да по питању удруженог рада у адвокатури сами адвокати крену у офанзиву, да себи а тиме и друштвеној заједници кажу шта је то што желе, шта сматрају исправним и прихватљивим, и на који им начин друштвена заједница може пружити подршку и помоћ. Уверен сам да ће таква наша активност наићи на разумевање и подршку.

Појединачни напори у коморама су пожељни и корисни. Али, ради се о питању које има такав значај за развитак југословенске адвокатуре у целини да се решења морају тражити и могу наћи само заједничким напорима свих комора и свих адвоката.

Поред изнетог, неопходно је указати на још два питања: опорезивање прихода адвоката и њихово социјално осигурање. Иако и једно и друго питање спадају у надлежност република, покрајина и општина, нужно је да дискутујемо о њима и на југословенском нивоу, не само да бисмо се међусобно обавестили како су ова питања решена у појединим републикама и општинама већ, пре свега, да бисмо изградиле заједничке ставове.

Према подацима добијеним од комора (иако непотпуним), у погледу опорезивања прихода адвоката стање је најтеже на ужем подручју СР Србије. Прогресивне стопе крећу се, у највећем броју општина, од 20% до 60% (у општини Лесковац чак од 23% до 85%). На пример, у Београду где стопе иду од 15% (на приход од 35.000 дин.) до 50% (на приход изнад 100.000 дин.), због распореда основица фактички стопа доприноса на приход од 35 до 60 хиљада износи 30%.

На подручју Војводине, у упоређењу са стањем на ужем подручју Србије, стање је сношљиво (у највећем броју општина пропорционалне стопе износе од 17 до 21% док у Новом Саду прогресивне стопе иду од 15% до 25%). Драстичан изузетак представља општина Србобран у којој оштра прогресија од 65% захвата приход преко 30.000 динара.

Слично стање је и у осталим републикама.

Насупрот томе, у СР Словенији су републичким законом о доприносима и порезима грађана дати доста прецизни оквири у којима се могу кретати општинске одлуке о стопама доприноса на приходе од адвокатске делатности, с тим да висина доприноса на минималне основице (у висини личног дохотка утврђеног самоуправним споразумом за раднике који обављају сличне интелектуалне делатности) не може бити већа од оне која се обрачунава на личне дохотке из радног односа. Тако се, на основу одлука општинских скупштина, ове стопе крећу од 11% (на приходе до 30.000 дин.) до 40% (на приходе преко 150.000 динара).

Већ је речено да број адвокатских приправника, па према томе и питање подмлађивања адвокатуре, стоји у директној вези с политиком опорезивања прихода адвоката. Питање социјалног осигурања адвоката је у још непосреднијој вези са опорезивањем њихових прихода.

Зна се да социјално осигурање послује на принципима привредног рачуна. Права из социјалног осигурања, не само по врсти већ и по висини, зависе од висине доприноса које поједини активни осигураници уплаћују. Не треба доказивати да високе пореске стопе смањују платежну способност адвоката да уплаћују веће износе доприноса за сопствено социјално осигурање.

Вишегодишња настојања адвоката да се њихова укупна давања правилније усмере, да се смање порези а повећају уплате за сопствено социјално осигурање, до данас нису дала задовољавајуће резултате. Због тога су пензије адвоката стално мање за 20, 30 па и више процената у односу на пензије лица одговарају-

Њих квалификација и стажа која су те пензије остварила из радног односа.

Неопходна је међусобна сарадња и измена искустава између комора и о овим питањима.

VI

Покренута питања указују на потребу веће и потпуније сарадње међу коморама и активнијег деловања Савеза републичких и покрајинских комора, као њихове заједничке добровољне организације.

Раније смо, углавном, своје примедбе, предлоге и критике због овога или онога упућивали другима а ти „други”, најчешће, ту нису били присутни. Данас је неопходно да, пре свега, говоримо „себи о нама”, о томе шта ми сами можемо учинити, шта смо дужни да учинимо да бисмо углед адвокатуре и њен друштвени значај подигли на виши ниво.

Ова потреба је тим већа данас када се цела наша друштвена заједница, после Писма Председника и Извршног бироа СКЈ, престојава и преиспитује, одстрањујући све оно што смета и кочи даљи развитак самоуправних односа у нашем друштву. Адвокатура не може, не сме и не жели да остане по страни. Велика већина адвоката је спремна да се свим својим снагама укључи у све токове нашег друштва и да да њега у напорима читаве наше друштвене заједнице.

Таква активност адвоката и адвокатских организација биће њихов највећи допринос порасту угледа адвокатуре у друштву. Поверење друштва у адвокатуру и његова подршка оправданим захтевима адвоката зависиће, у првом реду, од самих адвоката.

У вези с овим, поставља се и питање улоге, задатака и рада Савеза. Основни принципи на којима се Савез заснива су добровољност удруживања, потпуна равноправност и једногласност комора у свим одлукама. Основна претпоставка за успешан рад организације засноване на овим принципима је да сви њени чланови имају јединствено становиште о потреби њеног постојања, а посебно о њеној улози и задацима, надлежностима и овлашћењима. У противном, ови принципи ће се претворити у своју супротност и постати кочница не само за успешан већ и за било какав рад.

Усвојени статут Савеза представља некакво решење до кога се дошло полазећи са два веома различита, да не кажемо потпуно опречна, становишта: једног, које су заступале коморе у Загребу и Љубљани а чија се суштина сводила на то да Савез треба да буде место у коме ће се повремено мењати искуства из рада комора, а који не би имао овлашћења да доноси закључке обавезне за коморе, и другог, које су, с извесним мањим разликама, заступале све остале коморе, и по коме је неопходан такав Савез комора у коме ће се не само дискутовати већ и заузимати јединствени ставови о свим питањима битним за развој адвокатуре у Југославији.

У интересу је и адвоката и адвокатуре у целини да рад Савеза буде успешнији и зато је потребно настојати да се превазиђу преостале разлике у гледиштима комора.

**

Углед адвокатуре, њена друштвена улога и значај биће увек у сразмери с оним што она буде организовано чинила као друштвена служба, а у истој сразмери ће опадати и приговори о адвокатури као „приватном“ занимању.

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

Мр Борћи Марјановић,
асистент Правног факултета у Скопљу

О КАРАКТЕРУ МЕРЕ БЕЗБЕДНОСТИ ОДУЗИМАЊА ИМОВИНСКЕ КОРИСТИ

Број кривичних санкција са називом „мера безбедности” нарастао је од три у првобитном на осам у важећем тексту Кривичног законика. Наша кривично-правна теорија у обради овог правног феномена углавном се задржавала на излагању појединих мера са овим називом не показујући неко веће интересовање за проблем њихове природе, њиховог карактера, те у вези с тим, умесности њиховог третирања као „мера безбедности”. Мало је критичких осврта на ову проблематику.

У ситуацији када се налазимо пред доношењем новог Устава, по свему судећи и пред коначном реализацијом нове концепције о расподели законодавне надлежности између Федерације и република (покрајина), те с тим у вези, пред доношењем новог Савезног кривичног законика, сматрамо да би било веома сврсисходно још једанпут преиспитати — и то критички — постојећа решења у нашем кривичном праву у циљу изналажења нових, бољих.

На страницама које следе осврнућемо се на питање карактера једне од осам постојећих мера безбедности у нашем Кривичном законнику — на меру одузимања имовинске користи¹.

Одузимање имовинске користи прибављене извршењем кривичног дела очигледно је посебна врста одузимања предмета. И легислативно-историјски² ова мера безбедности „води порекло” од одузимања предмета. Наиме, првобитни текст члана 62 КЗ (до Новеле из 1959. године) предвиђао је и могућност одузимања предмета „који су добивени као награда за извршење кривичног

¹ Зашто баш на њу? Читаоцу *Гласника* свакако не морамо посебно објашњавати зашто смо се одлучили за ову проблематику: овај мали прилог изазван је, наиме, чланком *Војислава Кнежевића*: „Одузимање имовинске користи”, објављеног у бр. 1—2 од ове године.

² О историјату ове мере у кривичном законодавству в. *Ivan Lazić*, *Mjera oduzimanja imovinske koristi iz člana 62a. KZ. Naša zakonitost*, 1966, стр. 278 и даље.

дела". Новелирањем Кривичног законика³ отпао је овај део наведене законске одредбе, а његову функцију преузео уметнути чл. 62а.

Не би се могло рећи да је о овој кривичној санкцији мало писано у нашој кривично-правној теорији. Па ипак, чини се да то још увек није довољно и да у односу на нека битна питања везана за ову материју постоје нерасчишћени појмови и ставови. То се нарочито односи на сам карактер, на најдубљу суштину ове мере. Не би се баш могло рећи да њен карактер није споран⁴. Разграничити прецизно меру одузимања имовинске користи из чл. 62а КЗ од мере одузимања предмета из чл. 62 КЗ још никако не значи да су расчишћене све дилеме које се овде могу појавити.

Покушаћемо да укажемо шта је то што у вези са карактером ове мере доводи до неспоразума, те која би солуција по нашем мишљењу била боља и начелно исправнија *de lege ferenda*.

Сложићемо се са мишљењем да је напросто необјашњиво како се то ова мера нашла на списку мера безбедности, на списку кривичних санкција уопште⁵.

Ако се код мере безбедности одузимања предмета и могу родити сумње у погледу карактера тог одузимања, нарочито у случајевима (који су, узгред буди речено, више или мање правилно) када се ради о захвату у имовину учиниоца⁶, овде нема никаквог места за сумњу.

Наиме, не бисмо хтели ни да покушавамо да доказујемо да одузимање имовинске користи није никаква мера обезбеђивања друштва⁷. То је очигледно: ту уопште не постоји категорија опасности којој би требало „парирати” мером безбедности. То дакле и није мера безбедности.

С друге стране, такође је несумњиво да би било неморално оставити учиниоцу кривичног дела незаконито стечену имовинску корист. Па ипак, ово одузимање, иако морално основано, не може се третирати ни као казна. Оно, наиме, не може да представља зло за учиниоца (што је суштинско обележје казне⁸) из простог разлога што се ту не ради о имовини учиниоца: обзиром

³ Законом о изменама и допунама Кривичног законика од 2. јула 1959. године (Службени лист ФНРЈ, бр. 30/59).

⁴ Као што тврди *Кнежевић*, *op. cit.*, стр. 43 и 52.

⁵ *Dr Franjo Vačić*, *Mere bezbednosti u našem sistemu krivičnih sankcija*, *Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 1965, стр. 19. Овај аутор, наиме, каже: „За меру безбедности одузимања имовинске користи ствар је више него јасна.” (подвукао Б. М.), не изјашњавајући се о томе како схвата њезину природу и њезине циљеве.

⁶ О томе опширније *Mr Борђи Марјановић*, „Мерките за безбедност” во југословенскиот Кривичен законик, *Годишник на Правниот факултет во Скопје*, том XIV (1971), 351. и даље.

⁷ Ову исту меру Закон о привредним преступима предвиђа под називом „заштитне мере”. (Ближе о томе *Јово Црногорчевић* и *др Милан Докић*, Закон о привредним преступима са коментаром и судском праксом, Београд 1966, стр. 79, и даље).

⁸ Тако код нас *Dr Bogdan Zlatarić — dr Miran Damaška*, *Rječnik krivičnog prava i postupka*, Zagreb 1966, стр. 126. Мишљење да казна данас није више зло заступа код нас *Dr Фрањо Бачић*, *Кривично право*, Општи дел, Скопје 1972. стр. 565.

на то да се ради о криминалном, неоснованом обогаћењу, ова мера не представља казнени захват у имовину лица о коме је реч.

Уколико се имовинска корист, коју је учинилац стекао извршењем кривичног дела, јавља као штета за неко лице, ова корист се враћа оштећеном. Ако оштећеног нема⁹, она припада држави¹⁰. Тако, према пресуди једног нашег суда¹¹, када је оптужени задужен да надокнади штету причињену кривичним делом, нема места и за одузимање имовинске користи, уколико изнад те надокнаде не преостаје никаква имовинска корист.

За карактер ове мере не може бити од значаја чињеница коме припада ова имовинска корист — оштећеном или држави. У првом случају ради се о накнади штете, о поправљању последице кривичног дела на материјалном плану, у другом опет — о мери која има за циљ да онемогући учиниоцу стицање било какве материјалне користи од криминалне делатности. У овом другом случају одузимање имовинске користи, као чисто фискална мера, јавља се и као својеврстан основ за настајање друштвене својине. То је мера која нема, нити може имати, карактер кривично-правне санкције.

У нашој кривично-правној литератури постоје покушаји да се овој мери образложи карактер кривичне санкције. Један аутор¹², на пример, сматра ову меру санкцијом „*sui generis*”, која би требало да представља допунску „психолошку сметњу” у погледу оних деликвената код којих се тежња за стицањем имовинске користи јавља као мотив за извршење кривичног дела¹³. Други један аутор¹⁴ опет оправдава њено уврштавање у мере безбедности, иако тврди да она има и генерално-превентивно дејство (што ни у ком случају није — или: не би смело да буде! — особина једне „мере безбедности”! То је, наиме, иманентно својство казне као претње злом, као примене зла). И уопште, примена Фојербахове теорије психолошке принуде не показује се нимало успешном код мера безбедности, а још мање код овакве једне мере. (Како можемо да претимо некоме одузимањем нечега што он у ствари и нема?!)

Иначе, о својеврсном, некривично-правном карактеру ове мере говори и чињеница да је суд а у ж а н да изрекне одузима-

⁹ Оштећеног неће бити, на пример, у случају када је и оштећени учинио нешто недопуштено па му то не даје право на накнаду штете. В. о томе пресуда ВСХ, КЖ 139/64. од 28. фебруара 1964. године (Збирка, IX—1, 3) и ВСЈ, КЗ 18/65. од 31. маја 1965. године (Збирка, X—1, 1).

¹⁰ Тако је, на пример, и у западнонемачком Кривичном законнику, иако овај не познаје овакву „кривичну санкцију”. В. о томе, на пример, *Strafgesetzbuch-Kommentar, begründet von Dr Adolf Schönke, fortgeführt von Dr Horst Schröder*, 13. neubearbeitete Auflage, München und Berlin 1967, стр. 202.

¹¹ Пресуда ВС АПВ, КЖ 391/63. од 31. октобра 1963. године (Збирка, VIII—3, 305); у том смислу и пресуда ВСЈ, КЗ 31/64. од 8. априла 1964. године (Збирка, IX—1, 2).

¹² Lazarić, *op. cit.*, стр. 292.

¹³ Lazarić, *op. cit.*, стр. 286—287.

¹⁴ *Dr Bogdan Zlatarić, Kako se utvrđuje vrijednost prilikom oduzimanja imovinske koristi (član 62a KZ), Jugoslovenska revija za kriminologiju i krivično pravo*, 1967, стр. 493.

ње имовинске користи увек када је она постигнута, без обзира на то колика је и у чему се она састоји¹⁵. Оваква дужност, наиме, не постоји код ниједне друге кривичне санкције. Код свих других кривичних санкција законодавац оперише изразом „може изрећи”, а овде, напротив, каже: „Новац, предмети од вредности и свака имовинска корист одузеће се од учиниоца”¹⁶. У том смислу треба и тумачити став наше судске праксе¹⁷ да се имовинска корист (која се од учиниоца кривичног дела мора одузети) може одузети од било ког учесника у кривичном делу, без обзира на то како је она међу њима подељена и у ком је циљу потрошена.

Да се у случају одузимања имовинске користи ради о једној фискалној мери, која ни у ком случају нема карактер кривичне санкције, види се, на пример, и из начина на који наша судска пракса решава питање утврђивања имовинске користи.

Тако је у једном конкретном случају оптужени купио 17 малих дуката по цени од 5.500 (старих!) динара, а продао их по цени од 5.800 динара комад. То ће рећи: дукате је купио за укупни износ од 93.500 динара, а продао их за износ од 98.600 динара. Врховни суд Југославије¹⁸ стоји на становишту да имовинску корист у овом случају представља само разлика између куповне и продајне цене дуката, а не и целокупни износ добивен продајом.

Више је него очигледно да се ради о једном социјално-етички безбојном „касирању” противправно стечене добити, мада је оно иначе мотивирано етиком. Са кривично-правне тачке гледишта, дакле, одузимање имовинске користи је социјално-етички безбојан акт (њиме се, другим речима, не изражава никакво допунско неодобравање, никакав допунски социјално-етички прекор према учиниоцу кривичног дела), али је оно само по себи један акт мотивисан моралом.

Због свега овога, никоме наравно и не пада на памет да ово одузимање сматра ненужним. Шта више, сматрамо сасвим умесним и предлог¹⁹ о одузимању имовинске користи стечене кривичним делом и у случајевима када се то не може постићи доношењем односно извршењем пресуде (у случају смрти учиниоца, у

¹⁵ В. пресуде СВС, КЗ 49/62. од 11. јула 1962. године (Збирка, VII—2, 143), ВСЈ, КЗ 63/63. од 10. јула 1963. године (Збирка, VIII—2, 167) и ВСЈ, КЗ 31/64. од 8. априла 1964. године (Збирка, IX—1, 2).

¹⁶ У овом контексту истичемо да правило садржано у чл. 90. ст. 2. КЗ, према којем се нови Кривични закон примењује и на дела извршена пре његовог ступања на снагу ако је блажи за учиниоца, није могло доћи у колизију са одредбом из чл. 63а ст. 2. у вези са чл. 62а КЗ из простог разлога што се одузимање имовинске користи не би никад могло третирати као зло за учиниоца (одузима му се нешто што њему не припада, па зато то не представља погоршање његове судбине у кривичном праву, без обзира на то што оваква мера евентуално није била предвиђена у Кривичном закону у време извршења кривичног дела!). Супротно становиште заступа *Кнежевић*, *op. cit.*, стр. 44.

¹⁷ В. пресуду ВС НРХ, Кж 2110/62. од 11. октобра 1962. године (Збирка, VII-3, 276).

¹⁸ В. пресуду овог суда КЗ 12/65. од 16. фебруара 1966. године (Збирка, XI-1, 3).

¹⁹ *Кнежевић*, *op. cit.*, стр. 52.

случају његовог трајног душевног обољења те, с тим у вези, остављања поступка). Свакоме је јасно да би било неморално допустити да се наследници односно породица учиниоца неосновано обогати његовом криминалном делатношћу.

Међутим, да ово и овакво одузимање имовинске користи никако не може имати карактер кривичне санкције (мере безбедности) више је него несумњиво. Зато се и предлаже да овакво одузимање незаконито стечене имовинске користи „поприми карактер посебне процесне мере”²⁰.

Сагласићемо се са мишљењем²¹ да суштина једне мере не може да буде зависна од случајности процесних ситуација: одузимање имовинске користи не може имати битно другачији карактер ако се изриче пресудом као „мера безбедности” од одузимања имовинске користи у виду „посебне процесне мере”. А ако у последњем случају овом одузимању не можемо приписати карактер кривичне санкције, сигурно да тако мора бити и у првом случају.

Нужност, оправданост, сврсисходност одузимања имовинске користи стечене криминалном делатношћу несумњива је. Међутим, чини се да има пуно разлога начелне природе сматрати ненужним његово стављање на списак кривичних санкција.

Кривично право, на жалост, само веома ретко омогућује повраћај у пребашње стање (код многих кривичних дела то је на просто немогуће). Тамо, међутим, где може, кривично право, поред његовог удоваљавања праведности, доводи и до успостављања пребашњег стања нарушеног извршењем кривичног дела (надомест штете, одузимање имовинске користи). Не видимо разлога да се ово враћање у пребашње стање, успостављање пребашњег стања, проглашава кривичном санкцијом. То би у ствари била и наша порука законодавцу *de lege ferenda* у погледу ове мере.

²⁰ Ibid.

²¹ Max Ernst Mayer, *Das allgemeine Teil des deutschen Strafrechts*, Heidelberg 1915, стр. 476.

Душан Ружић, дипл. правник из Панчева

НЕКА СПОРНА ПИТАЊА ПОСТУПКА У БРАЧНИМ СПОРОВИМА

(Правни значај и домаћај одредби чл. 407. став 1. и 411. Закона о парничном поступку)

Одредбама Закона о парничном поступку одређена су пре свега правила редовног (општег) парничког поступка по којима суд поступа приликом расправљања и одлучивања о имовинско-правним споровима, о споровима из породичних и радних односа и о другим грађанско-правним споровима без обзира на врсту спора (чл. 1. ЗПП-а). Међутим, имајући у виду специфичности појединих врста спорова Закон за њих истовремено предвиђа извесна одступања, утврђујући на тај начин посебне поступке. Одредбе о овим одступањима налазе се у трећем делу Закона (чл. 398. до 453), под називом „Посебни поступци”. Оне регулишу поступке у брачним споровима и парницама из радних односа и због сметања поседа као и поступке за издавање платног налога и пред изабраним судовима. Сваки од ових посебних поступака има своје специфичности које га разликују од других. Разлози који су диктирали поједина одступања од правила редовног парничког поступка такође су различити. У брачним споровима то је пре свега посебан значај институције брака у нашој друштвеној заједници. Брак је под посебном заштитом друштва. Већ ово само по себи говори да се спорови који настану поводом закључења или престанка брака не могу расправљати по истом поступку као и остали грађанско правни спорови. Одступања су знатна и односе се на покретање поступка, повлачење тужбе и одрицање од тужбеног захтева, заступања странака и овлашћења пуномоћника, одржавање посебног рочишта, примену начела материјалне истине, диспозиције и јавности, доношење мера одлука о чувању, васпитању и издржавању малолетне деце и самих брачних другова, трошкове парничког поступка, ванредне правне лекове, и садржај пресуде.

Сва ова одступања односно њихов значај и домаћај предмет су посебне пажње како у правној теорији тако и у судској

пракси. О правном смислу неких одступања теоретичари и практичари споре се и аргументовано бране своја становишта. Вероватно је да од свих тих одступања и спорних питања посебну пажњу заслужују следећа два, иначе доста дискутована, питања:

1. Да ли су дозвољени ванредни правни лекови поводом правоснажне пресуде којом се изриче развод брака, и

2. Може ли се у парници о повраћају поклоне или издржавању брачног друга поставити као претходно питање расправљање о кривици за развод брака, ако одлука о кривици није наведена у диспозитиву пресуде о разводу брака.

Од одговора који се даје на ова питања зависи обим и садржина права странака у току поступка у брачним споровима односно споровима који настају у брачној заједници или поводом закључења и престанка брака.

I

Предвиђајући одступања у односу на правила о ванредним правним лековима из редовног парничког поступка Закон о парничком поступку у Глави XXVI која регулише поступак у брачним споровима прописује:

„Ако је правоснажном пресудом брак оглашен непостојећим или је поништен или је разведен, не може се поводом предлога за понављање поступка или захтева за заштиту законитости изменити одлука о престанку брака односно непостојању брака, без обзира да ли је која од странака закључила нови брак” (чл. 411).

О правном смислу и домашају ове одредбе у правној теорији и судској пракси постоје супротна мишљења.

По једном (владајућем) мишљењу смисао одредбе је да против одлуке о престанку брака односно о непостојању брака нису дозвољени ванредни правни лекови (понављање поступка и захтев за заштиту законитости). Ови правни лекови дозвољени су једино против одлуке о кривици и других одлука које пресуда у брачним споровима садржи. Дозвољени су и против пресуде којом је одбијен службени захтев за поништај или развод брака. Ту се примењују опште одредбе о поступку по ванредним правним лековима (чл. 381. до 397. ЗПП-а). Тако на пример др Срећко Зуглиа у свом уџбенику *Грађански парнички поступак ФНРЈ*, тумачећи смисао наведене одредбе, каже: „Правомоћношћу пресуде, којом се за живота брачних другова утврђује да њихов брак не постоји, односно којом се поништава или разрешује постојећи брак, такав брак престаје егзистирати. Он по прописима чл. 411. ЗПП-а не може поново оживјети ни укидањем дотичне пресуде, већ само новим склапањем брака. Због тога, кад су већ једном споменуће пресуде постале правомоћне, нема више ни захтева за

заштиту законитости, ни обновљења поступка у погледу опстојности брака, али има повраћаја у пребашње стање. Против таквих пресуда има мјеста у 333, односно приједлогу за обнављање поступка само с обзиром да имовинско правне посљедице брака, с обзиром на дужност враћања дарова, на дужност издржавања брачног друга, можда и на право наслеђства и за преминулог брачног друга". Из овога произилази да по др Зуглији смисао наведене одредбе јесте немогућност подизања ванредних правних лекова против одлука из правомоћних пресуда, којима се брак разводи, поништава или оглашава непостојећим. Истоветно мишљење заступа и др Сениша Трива. Овај теоретичар у свом чланку *Учествовање јавног тужиоца у брачним споровима (Наша законитост, 1959/1—2)* изричито истиче: „Јавни тужилац нема право на улагање захтјева за заштиту законитости против пресуда којима се удовољава тужбеном захтјеву да се брак разведе односно поништи, ради постизавања преиначења донесене правомоћне пресуде, дакле ради успостављања брака, који је престао снагом конститутивне пресуде”.

У судској пракси ово гледиште најбоље је изражено у решењу Савезног врховног суда ГЗ бр. 82/56. од 9. новембра 1956. г. донетог поводом захтева за заштиту законитости од стране савезног јавног тужиоца. У образложењу тог решења наводи се: „Уколико се захтевом у првом реду предлаже укидање судских одлука у целисти да би се поново расправљало и одлучивало о самом разводу, захтеву нема места, јер је брак правоснажном пресудом коначно разрешен (укинут) и не може се одлуком суда поново успоставити”. (Збирка судских одлука 1956/3—649). Треба истаћи да руковођен овим разлогом Савезни врховни суд није ни дирао правоснажну одлуку о разводу брака већ је нападнуте пресуде (Окружног и Врховног суда) укинуо само у погледу одлуке о кривици тужене и у том делу предмет упутио суду првог степена на поновно расправљање.

По другом мишљењу смисао одредбе чл. 411. ЗПП-а јесте у томе да одлука којом се ванредни правни лекови усвајају нема дејство на нападнуту пресуду односно на одлуку о престанку брака односно непостојању брака. Иначе ови правни лекови су могући и допуштени. Суд ће се упустити у испитивање њихове основаности, али у случају усвајања неће укинути или преиначити побијану одлуку већ ће се ограничити само на утврђивање да је одлуком повређен закон. Брак остаје разведен, поништен или непостојећи. И по овом мишљењу у односу на пресуду којом се одбија тужбени захтев за развод или поништај брака или утврђивања непостојања брака важе у свему одредбе о ванредним правним лековима из редовног парничног поступка. Говорећи о смислу наведене одредбе која регулише питање ванредних правних лекова, др Боривоје Познић у својој књизи *Грађанско процесно право* наводи да: „Одредбу треба разумети тако да су ти правни лекови могући, те ће се суд упустити у испитивање њихове допуштености и основаности. Суштина одступања од општих правила састоји се у томе што одлука, којом се поменути пред-

лог или захтев усваја, нема дејство на нападнуту пресуду. Другим речима, брак остаје разведен, поништен или непостојећи, упркос томе што се ванредни правни лек показује као основан. Одлука о захтеву, као и она о предлогу, ограничава се на констатацију да је пресудом повређен закон односно да тужилац није имао право на развод или поништај брака на коме је пресуда заснована". Ово мишљење да су ванредни правни лекови дозвољени и у брачним споровима заступа и др Самуел Камхи у уџбенику *Грађански судски поступак*, али истиче да исти не могу имати за последице измену одлуке о престанку или непостојању брака.

У анализи правног значаја и домања одредбе чл. 411. ЗПП-а морамо пре свега имати у виду да правило из ове одредбе представља одступање од општих правила о ванредним правним лековима садржаних у одредбама чл. 381—397. Закона о парничном поступку, а које одступање је диктирано правном природом и суштином брачних спорова и брачне заједнице као институције под посебном заштитом друштва. Природа односа међу супружницима у брачној заједници је веома деликатна и осетљива. Из тих односа наступају последице како за саме супружнике тако и за друштво и државу. Услед тога се одредбама Основног закона о браку настоји да се ти односи уреде у складу са интересима и слободом супруга, али и са потребама и захтевима друштва. Присилно регулисање ових односа сведено је на меру која је неопходна ради заштите ове институције као основе породице. При томе посебна пажња посвећена је разлозима за престанак ове заједнице и последицама које из тога настају. Задатак суда у регулисању питања постојања, поништења или развода брака ограничен је на утврђивање постојања законских услова за оглашавање брака непостојећим или за поништај и развод брака и на основу тога доношење одговарајуће одлуке. Пресуда којом се усваја захтев за оглашење брака непостојећим или за поништај односно развод брака има конститутивни (преображајни) карактер. На основу те пресуде, по њеној правоснажности, престаје брак као правни однос (*ex nunc*) односно код оглашавања непостојећим сматра се да није ни постојао од самог почетка (*ex tunc*). Брачни другови не налазе се више у браку као правном и друштвеном односу, па могу слободно ступити у нови брак. Међутим, ова њихова слобода била би доведена у питање ако би постојала могућност да се одлука о престанку или разводу брака односно оглашавању брака непостојећим измени и након правоснажности — на основу ванредних правних лекова.

Поред тога оваква одлука не би имала никакве сврхе ако други брачни друг не жели поново да успостави заједницу живота, било зато што је ступио у нови брак или из неког другог разлога. Свака принуда у овом правцу имала би штетне последице и за бивше брачне другове и за друштвену заједницу, а у случају склапања новог брака и за тај брак. Услед тога је разумљиво и логично што је закон прописао да се у поступку по предлогу за понављање поступка или захтеву за заштиту законитости не може

изменүти (үкинүти или преиначити) правоснажна сүдска одлука којом је брак разведен, поништен или оглашен непостојећим.

Према томе, на ограничење дејства ванредних правних лекова у брачним споровима утицале су потребе и интереси друштва. Друштвена заједница нема никаквог интереса за поновно, на овај начин (пүтем ванредних правних лекова) үспостављање брака који је фактички већ престао постојати. То би само стварало једну неизвесност и штетно утицало на даљи живот бивших брачних другова. Уосталом овим брачним друговима увек стоји на расположењу могућност да закључе поновни брак и тиме оживе своју брачну заједницу.

Међүтим, без обзира на све ово један од брачних другова може имати правног интереса да се у поступку ванредних правних лекова утврди да је одлуком о престанку брака или о оглашавању брака непостојећим поврећен закон и да није било услова за доношење те одлуке. То је нарочито слүчај ако је одлука донета са позивом на његову кривицу, посебно — ако је у питању лице које је уживало већи друштвени углед у средини где је живело у брачној заједници. Друштвено је оправдано да му се то и омогући, а што се и чини кроз одредбе чл. 381—397. ЗПП-а.

Ако у овом контексту анализирамо одредбе чл. 411. ЗПП-а онда долазимо до закључка да се предлог за понављање поступка и захтев за заштиту законитости могу поднети из разлога, на начин и под условима прописаним у тим одредбама, а што значи у складу са правилима редовног парничног поступка. Изузетак од ових правила постоји једино у односу на одлуку која се може донети поводом предлога односно захтева. То је граматички и логички смисао ове одредбе. С обзиром да се пресүдом у бракоразводном спору по правилу одлучује о више питања (разводу брака, кривици, смештају и издржавању деце), треба истаћи да се предлог за обнову поступка може поднети само у погледу захтева који су били предмет правомоћно окончаног поступка (Врховни сүд Војводине број ГЖ 1380/969, *Гласник*, 1970/6). Исто важи и за захтев за заштиту законитости. Мишљења смо да овакав смисао одредбе чл. 411. ЗПП-а не би требало мењати ни *de lege ferenda*.

Овакво мишљење и опредељење о правном значају и домањају одредбе чл. 411. ЗПП-а захтева разматрање питања каква је садржина одлуке сүда поводом предлога за понављање поступка и захтева за заштиту законитости у слүчају њиховог үсвајања, односно како ће гласити диспозитив те одлуке. Та се одлука, као што је већ наведено, мора ограничити само на констатацију да је пресүдом поврећен закон и да није било места за развод или поништај брака односно оглашења брака непостојећим. Услед тога сматрамо да диспозитив ове одлуке треба да садржи поред осталих расположења у складу са правилима редовног парничног поступка и изреку да сама одлука о престанку брака односно непостојању брака остаје неизмењена у смислу одредбе чл. 411. ЗПП-а.

Поводом ових ограничења у примени ванредних правних лекова у брачним споровима у теорији и пракси поставило се питање да ли се иста односе и на процесни институт повраћаја у пребашње стање поводом попуштања жалбе против пресуде, без обзира што се о томе у одредби чл. 411. ЗПП-а ништа изричито не говори. У одговору на то питање заузимају се различита мишљења.

Према једном мишљењу исти разлози који су диктирали ограничење из чл. 411. ЗПП-а у односу на ванредне правне лекове упућују на потребу да се оно аналогно примени и код института повраћај у пребашње стање поводом пропуштања рока за жалбу против пресуде, без обзира што то није изричито наведено. Тако на пример у образложењу решења Врховног суда НР Словеније ЦЖ 21/58. од 1. фебруара 1958. г. између осталог наводи се: „Врховни суд сматра да треба одредбу чл. 411. наведеног закона применити не само у случајевима обнове поступка или у случајевима када се уважи захтев за заштиту законитости, него и у случају повраћаја у пребашње стање, тако да тужена жалбом која је уложена после истека жалбеног рока не може постићи да се брак не разведе” (Збирка судских одлука 1958/А-25). Ово мишљење заступа и др Боривоје Познић у свом уџбенику *Грађанско процесно право* (стр. 361).

Према супротном мишљењу одредба чл. 411. ЗПП-а не примењује се на процесни институт повраћаја у пребашње стање у брачним споровима. Ово мишљење заступа — као што је већ наведено — др Срећко Зуглиа у свом уџбенику *Грађански парнички поступак*. Као аргуменат за ово мишљење обично се наводи да нема никаквог оправдања да се странке лише правне заштите која им се обезбеђује кроз институт повраћаја у пребашње стање, поготову се исти може применити у релативно кратком субјективном (15 дана) и објективном (3 месеца) року, а што није случај са ванредним правним лековима. Заступници овог мишљења полазе од тога да су одступања код ванредних правних лекова предвиђена баш с обзиром на доста дуге рокове што би странке доводило у једну неизвесност о коначној судбини њиховог брака (у том смислу Зуглиа и Трива: *Коментар закона о парничном поступку*). Сматрамо да се одредба чл. 411. ЗПП-а не може применити и на процесни институт повраћаја у пребашње стање у брачним споровима с обзиром да се она искључиво односи на ванредне правне лекове. Да је законодавац такво решење хтео, он би сигурно то изричито одредио у закону. Међутим, без обзира на разлог неуношења једне овакве одреде, мишљења смо да би *de lege ferenda* то требало учинити. Ово диктирају они исти разлози због којих је уведено ограничење код ванредних правних лекова, а посебно ако је тужилац закључио нови брак. Дужина субјективних и објективних рокова овде није битна.

II

У одредбама којима регулише специфична питања садржи не пресуде у брачним споровима Закон о парничном поступку између осталог одређује:

„На захтев странке суд ће у изреци пресуде којом се брак разводи, навести чијом је кривицом брак разведен. У изреци пресуде којом се брак оглашава непостојећим или се поништава, суд ће утврдити да ли је која странка знала за недостатак који чини брак непостојећим, односно за недостатак због кога се брак поништава” (чл. 407).

Иако на први поглед ова одредба изгледа потпуно јасна, у правној теорији и судској пракси поводом њене примене има доста спорних питања. Од свих тих питања вероватно да су најинтересантнија и правно најзначајнија она која се односе на правну природу изреке о кривици и могућност утврђивања кривице за развод брака после доношења пресуде о разводу у посебној парници за повраћај поклона (чл. 63. ОЗБ) или за издржавање брачног друга (чл. 67. ОЗБ), с обзиром да је у тим парницама за доношење правилне и законите пресуде одлучујуће питање кривице за развод брака. Наиме, према одредби чл. 63. став 3. Основног закона о браку: „Брачни друг који није крив за развод брака задржава све поклоне примљене од брачног друга чијом је кривицом брак разведен”, а по одредби чл. 67. став 1. истог Закона: „Необезбеђени брачни друг који је неспособан за рад или је незапослен, а који није крив за развод брака има право захтевати да му се пресудом којом се брак разводи досуди изванредан износ на име издржавања на терет другог брачног друга, сразмерно његовим могућностима”. Значи, само некриви брачни друг задржава поклоне примљене од кривог брачног друга и само некриви брачни друг може тражити да му се досуди издржавање на терет другог брачног друга без обзира да ли је овај крив или није за развод брака.

О правној природи изреке пресуде чијом је кривицом брак разведен у правној теорији постоје два гледишта. По једном гледишту ова изрека је одлука декларативне природе. Њоме се само утврђује постојање једног правног односа међу странкама. По другом гледишту одлука о кривици је конститутивног карактера, јер утиче на промену постојећег правног односа међу странкама односно ствара нов, до тада непостојећи однос из којег извиру одређена права и обавезе за странке (материјалне последице).

Сматрамо да се овде ради о једном специфичном састојку изреке пресуде о разводу брака. У питању је једна констатација на основу бракоразводних узрока. При томе се мора имати у виду да већина бракоразводних узрока садржи у себи кривицу једне или обе парничне стране (прељуба, рађење о глави, злостављање, злонамерно или неоправдано напуштање и др.). Утврђивањем чињеница о овим узроцима суд по природи саме ствари истовремено утврђује и кривицу једног или обе странке за развод брака. На захтев странке суд ће једино ово постојање кривице констатовати

у изреци пресуде. Међутим, то није констатација чињеница већ једино правног питања односно правне оцене. Услед тога захтев за уношење те констатације нема карактер тужбеног захтева и не може бити предмет посебне парнице. Он се може поставити једино у бракоразводном спору. Према томе изрека о кривици је декларативне природе на основу које могу настати и одређене материјалне последице.

За ову проблематику правне природе изреке о кривици тесно је везано и питање да ли је суд дужан да се стриктно држи захтева странке која тражи да се утврди кривица супротне странке или може на основу тог захтева да испитује кривицу оба брачна друга и у зависности од утврђеног стања унесе одговарајућу констатацију у изреци пресуде. У теорији и пракси о томе постоје супротна схватања.

По једном схватању, на основу захтева из чл. 407. став 1. ЗПП-а суд испитује кривицу у целости, у односу на обе странке, јер се ради о захтеву *sui generis*. Захтев има за циљ да суд у изреци пресуде наведе чијом кривицом је брак разведен без обзира да ли су у питању обе странке или само једна од њих, па и она која је поставила захтев. Овде не важи принцип „*ne ultra petitum*”. Уопште није битно која је странка поставила захтев. Само овакво поступање одговара природи брачног права и специфичности брачних спорова. Ово схватање у теорији, на пример, заступају др Боривоје Познић у чланку *Изрека о кривици у бракоразводној пресуди* (Архив, 1958/1) и др Ана Прокоп у *Коментару Основног закона о браку*, II издање.

По супротном схватању, суд на основу захтева за уношење у изреку пресуде кривице за развод брака не може ићи преко садржине захтева без обзира да ли то прекорачење иде у корист или на штету подносиоца захтева. У складу са начелом страначке диспозиције суд ће по захтеву одлучити на тај начин што ће га усвојити или одбити. Свака изрека супротна садржини захтева била би противна интересима странке која је исти поставила, пошто би се тиме доносила одлука коју она није тражила. У пракси је могуће да такво прекорачење буде противно интересима обе странке. Због тога је неопходно да изрека о кривици буде у складу са иницијативом странке. Овакво схватање заступају на пример др Бранко Базала у чланку *Одлука о кривњи за развод брака (Наша законитост, 1958/7—8)* и Михаило Митић у чланку *Кривица за развод брака — једна страна овог питања (Гласник, 1960/2)*.

Мишљења смо да прво схватање у основним питањима више одговара друштвеном и правном циљу одредбе чл. 407. став 1 ЗПП-а. Међутим, у случају кад захтев није постављен у складу са правном суштином те одредбе, суд је дужан да странку која је исти поставила упути да га исправи. Ако странка и после тога упозорења остане изричито код захтева да се искључиво противна странка прогласи кривом за развод брака суд је, по нашем схватању, дужан да поступи у границама захтева, без обзира што одлука по таквом захтеву можда неће дати потпун одговор о кривици за развод брака. По оваквом захтеву суд у изреци пресуде

може само да наведе да ли је крива или није за развод брака странка у односу на коју је управљен захтев. Било би противно суштини те одредбе и начелу диспозиције странака (чл. 2. ЗПП-а) да суд иде и мимо тога, односно да прекорачи захтев.

Спорно је да ли се о питању кривице за развод брака може расправљати као о претходном питању у смислу одредбе чл. 11. ЗПП-а („кад одлука суда зависи од претходног решења питања да ли постоји неко право или правни однос, а о том питању још није донео одлуку суд или други надлежни орган (претходно питање), суд може сам решити то питање, ако посебним прописима није друкчије одређено“) у каснијој парници за повраћај поклона или за издржавање брачног друга, ако кривица није констатована у изреци бракоразводне пресуде. О томе у правној теорији и судској пракси постоје супротна мишљења.

По једном мишљењу кривица за развод брака не може се утврђивати у посебној парници након окончања бракоразводног поступка ако о кривици није унета констатација у изреци бракоразводне пресуде. Питање кривице за развод брака може се решавати само у бракоразводном спору, у посебном поступку с обзиром да се ради о питању од посебног друштвеног интереса. О њему се као и о самом разводу брака решава на конститутиван начин, с обзиром на природу брака као друштвеног и правног односа, а што није случај са претходним питањем у смислу одредбе чл. 11. ЗПП-а где се примењује декларативан начин решавања.

Ово мишљење заступа доста правних теоретичара. Тако на пример др Душан Радоман у свом чланку *Кривица у бракоразводној парници* (*Гласник*, 1969/4) између осталог каже: „Од кривице за развод брака зависе неке могућности у погледу права и обавеза брачних другова након развода. На пример супружанско издржавање, враћање поклона, утврђивање ко је једини носилац станарског права. Ове могућности може да користи онај брачни друг који није крив за развод брака. Да би се те могућности могле користити, странка има право да постави захтев из чл. 407. Закона о парничном поступку“, и даље: „Ми смо мишљења да се кривица другог брачног друга која није наведена у диспозитиву пресуде којом се брак разводи — не може користити за постизање правних погодности на његов терет. Ово долази отуда што је обавезно само оно што се налази у диспозитиву пресуде. Што није у диспозитиву — то никога не обавезује“. У судској пракси ово схватање најбоље је изражено у Начелном мишљењу Проширене опште седнице Савезног врховног суда бр. 7/57. од 11. јануара 1957. године. (Збирка судских одлука 1957, 1-VII). По том мишљењу: „О томе да ли постоји кривица за развод брака може се судити истовремено када се суди да постоји одређени узрок за развод брака, тј. искључиво у пресуди којом се брак разводи. Према томе, ако се доцније суди и о праву на издржавање мора се узети да разведени брачни друг који издржавање тражи није крив за развод брака ако већ у пресуди којом се брак разводи није утврђено да је он крив. У одвојеној парници се не може ни расправљати ни одлучивати о томе да ли на страни брачног дру-

га постоји кривица за развод брака". Према томе, по заступницима овог мишљења, ако која странка жели да после бракоразводне парнице покреће спор за повраћај поклона или за своје издржавање заснивајући свој захтев на кривици за развод брака другог брачног друга, она треба да тражи у бракоразводној парници да се у изреци пресуде наведе чијом је кривицом брак разведен. Уколико то не учини, она се на кривицу не може позивати у каснијем спору ни у случају када се из образложења пресуде о разводу брака јасно види до кога је кривица за развод. Ово тим пре што је суд дужан у смислу одредбе чл. 10. ЗПП-а да упозори странке у бракоразводној парници да могу тражити да се у изреци пресуде наведе чијом је кривицом брак разведен и колико то не учини, чини битну повреду одредаба парничног поступка (у том смислу Врховни суд Србије одељ. у Н. Саду бр. ГЖ 356/69, *Гласник*, 1969/8. и Врховни суд Војводине бр. ГЖ 715/69, Збирка судских одлука, 1969/4—496).

По супротном мишљењу о кривици за развод брака може се решавати у каснијој парници за повраћај поклона или за издржавање брачног друга, као о претходном питању. Сматра се да при томе нема проблема ако је брак разведен из узрока субјективног карактера, јер утврђивањем тих узрока истовремено се утврђује и кривица, без обзира да ли се наводи или не у изреци пресуде (прељуба, зостављање, рађење о глави, злонамерно или неоправдано напуштање и др.). Иста је ситуација и у случају ако је до развода дошло из узрока објективне природе, који настају независно од воље било које странке, где кривице уопште нема с обзиром на природу узрока (умоболност, неспособност за расуђивање и нестанак). Тешкоћа има једино у случају развода брака због поремећених брачних односа услед којих је заједнички живот постао неподношљив (чл. 53. ОЗБ), пошто постоји могућност да ниједна странка није крива за развод брака или да је крив само тужени или пак да су криве обе странке. Ово мишљење је веома изражено како у теорији тако и у пракси. Тако на пример: др Срећко Зуглиа у џибенику *Грађански парнички поступак ФНРЈ*, разматрајући ово питање, наводи: „Уколико питање кривње за развод, односно за поништај или за неважност брака није уопће рјешено у пресуди, оно остаје отворено и за саме странке, па се може покренути и у новој парници". Исто мишљење заступа и др Бранко Базала у свом чланку *Одлука о кривњи за развод брака (Наша законитост, 1958/7—8)*. По њему, у том каснијем спору, могу се истицати и нови бракоразводни узроци о којима се није расправљало у бракоразводној парници. Бракоразводни узрок који није наведен у изреци бракоразводне пресуде, већ само у њеном образложењу, не везује суд у другом спору приликом утврђивања кривице за развод брака. Изрека пресуде у смислу чл. 407. ст. 1. ЗПП-а везује суд и странке у другим споровима који настану поводом изреченог развода брака, али то не значи да се у тим споровима не може утврђивати кривица за развод оне странке за коју нема таквог утврђења у изреци пресуде којом се брак разводи.

У судској пракси ово гледиште илуструје на извештајан начин и одлука Врховног суда АПВ број ГЖ 160/59. (Гласник, 1959/10), без обзира што се не ради о каснијем спору за издржавање већ о захтеву за издржавање у бракоразводном спору. У образложењу те одлуке, између осталог, наводи се: „Да ли постоје услови из чл. 70. ОЗБ за обвезивање брачног друга на давање издржавања не зависи од тога што у изреци пресуде нема навода о кривици, односно о томе чијом је кривицом брак разведен. Нестављање одређеног предлога, из било каквих обзира, да се брак разведе кривицом другог брачног друга, брачни друг који је пропустио или није хтео да стави такав захтев због тога не може доћи у тежу ситуацију и не може изгубити право да се са успехом брани против захтева за супружанско издржавање, ако је необезбеђени брачни друг крив или је и он крив за развод брака. Према томе, иако тужилац у конкретном случају није ставио одређен захтев да се брак разведе кривицом тужене, приликом доношења одлуке о противтужбеном захтеву, првостепени суд је био дужан да цени све оне околности које евентуално указују и на кривицу тужене за поремећеност брачних односа, па и за развод брака”.

Поред ових крајњих и изразито супротних мишљења у теорији и пракси заступа се и мишљење да је код тражења одговора на постављено питање неопходно правити разлику између бракоразводних узрока. Постоје узроци који су обухваћени појмом поремећаја брачних односа (чл. 53. ОЗБ) и узроци који нису обухваћени тим појмом (чл. 54—60. ОЗБ). У случају тражења развода брака из узрока друге групе само утврђивање узрока указује на постојање (прељуба, злостављање, наносење тешких увреда, нечасни живот, злонамерно и неоправдано напуштање, рабење о глави и осуда) или непостојање кривице (неизлечива умна болест, неспособност за расуђивање и нестанак). Ту одговор на питање кривице за развод аутоматски произилази из самог утврђеног бракоразводног узрока, тако да у каснијем спору суд и нема шта посебно да расправља и одлучује.

Пресуда о разводу брака из ових узрока увек садржи и прећутну одлуку о кривици. Навођење кривице у изреци пресуде овде има само значај моралног задовољења странке, која је поставила захтев за такво навођење. У каснијој парници за повраћај поклона или за издржавање брачног друга суд је везан том прећутном одлуком о кривици и мора је узети за основ своје пресуде. Сасвим је другачија ситуација када се развод брака тражи из узрока који су обухваћени појмом поремећених брачних односа (чл. 53. ОЗБ). У овом случају само утврђивање узрока не указује аутоматски на кривицу за развод брака. Кривица за развод брака може да буде или само на страни туженог или код обе странке или да нема кривице ни код једне странке. Да би то утврдио суд мора стварно да расправи све одлучне чињенице и одлучи о кривици. Ово он не чини аутоматски кроз расправљање чињеница везаних за бракоразводни узрок, јер за то нема потребе, већ једино ако је странка захтевала изреку о кривици. Уколико нема захтева странке, суд једино мора у смислу одредбе чл. 53. ст. 2.

ОЗБ да расправи да ли за поремећај брачних односа није искључиво крив тужилац. Ван тога не мора и није потребно да расправља и одлучује о кривици за развод брака. Услед тога у овом случају нема аутоматске одлуке о кривици, као што је то случај код друге групе бракоразводних узрока. За каснији спор о повраћају поклона или о издржавању брачног друга, та питања остају нерешена, а што значи да би се о њима у том спору морало расправљати и одлучивати, као о материјално-правним претпоставкама за одлучивање о самом захтеву. То би практично значило да се поново расправља о бракоразводним узроцима, а што је неприхватљиво за један овако деликатан однос као што је брак, посебно што би се на тај начин могло доћи до одлуке која је супротна бракоразводној пресуди. Уместо тога мора се у овим случајевима поћи од необориве претпоставке да кривице нема ни до једног од брачних другова. Свако другачије поступање било би противно смислу одредбе чл. 407. ст. 1. ЗПП-а.

Ово мишљење посебно је образложио др Боривоје Познић у свом чланку *Изрека о кривици у бракоразводној пресуди* (Архив, 1958/1).

Сматрамо да је једино ово задње мишљење у складу са правном природом изреке о кривици за развод брака из чл. 407. став 1. ЗПП-а. Све околности говоре да изрека о кривици има декларативни карактер, односно значај правоснажног утврђења једног правног односа. То утврђење везује други суд када у посебној парници расправља и одлучује о повраћају поклона или издржавању брачног друга. Самом констатацијом о кривици не ствара се нови правни однос међу странкама. То се чини само одлуком о разводу брака и само она има конститутивни (преображајни) карактер. Услед тога у теорији и судској пракси оправдано преовладава становиште да се о разводу брака не може решавати као о претходном питању у смислу чл. 11. ЗПП-а. Изрека о кривици не може бити предмет посебног тужбеног захтева, нити тражена у каснијим парницама за повраћај поклона и за издржавање брачног друга. Ово значи да се о кривици за развод брака може расправљати и одлучивати само у бракоразводном спору. У већини случајева због природе бракоразводних узрока то ће се чинити истовремено са расправљањем и утврђивањем самих бракоразводних узрока без обзира на постојање или непостојање захтева у смислу чл. 407. ст. 1. ЗПП-а. Наиме, бракоразводна пресуда из узрока наведених у чл. 54—60. ОЗБ увек даје одговор и о кривици за развод брака, односно садржи одлуку о кривици без обзира да ли је она наведена у изреци или само садржана у образложењу пресуде (прећутна одлука о кривици). Чињенична утврђења и правна оцена бракоразводних узрока из ових пресуда везују суд у каснијој парници за повраћај поклона или издржавање. Она се не могу у тим парницама доводити у питање без обзира што су наведене само у образложењу пресуде. Суд не може ићи ван тога, а што значи да овде практички и нема расправљања и одлучивања о кривици у смислу одредбе чл. 11. ЗПП-а, већ само позивање на бракоразводну пресуду и њена утврђења.

Било би сувише формалистички ако се тако не би поступи-ло само зато што кривица није констатована у изреци бракоразводне пресуде. Међутим, овако није случај и са разводом брака због поремећених брачних односа (чл. 53. ОЗБ). Овде суд расправљајући и одлучујући о бракоразводном узроку не расправља и одлучује истовремено и аутоматски и о питању кривице за развод брака. У бракоразводном спору из овог узрока суд једино мора да утврди постојање поремећених брачних односа и чињеницу да за тај поремећај тужилац није искључиво крив (чл. 53. ст. 2. ОЗБ). Како за поремећај брачних односа кривицу може да сноси или само тужени или обе странке или да нема кривице ни до једне странке, то ће суд о томе расправљати и одлучивати једино ако се постави захтев у смислу чл. 407. ст. 1. ЗПП-а. Уколико таквог захтева нема, суд се неће ни упуштати у расправљање и одлучивање о тим питањима, а што значи да о томе бракоразводна пресуда неће имати одлуку (ни прећутну у образложењу). — У каснијој парници за повраћај поклона или издржавање брачног друга то се питање не може расправљати, јер би то било противно природи брачних односа о којима се може решавати само у посебном поступку. Услед тога се мора поћи од претпоставке да овде нема кривице за развод брака ни до једне странке и да стога странке нису ни постављале захтев за утврђивање кривице у бракоразводном спору. Свако друго решење је правно и друштвено немогуће и противно природи брачних односа. Уколико захтев у бракоразводној парници није постављен из неких других разлога, онда странке морају сносити све последице једног таквог држања, па и у погледу права која се остварују у каснијим парницама. При томе се мора имати у виду да је суд у смислу чл. 10. ЗПП-а дужан да упозори странке на њихово право да захтевају одлуку о кривици за развод брака, а уколико то не учини чини битну повреду одредаба парничког поступка из чл. 343. ст. 1. ЗПП-а.

Значи, изрека о кривици у пресуди за развод брака на основу чл. 53. ОЗБ има значај материјално-правне претпоставке за остваривање права у каснијим парницама за повраћај поклона и издржавање брачног друга. Без те изреке претпоставка је да ниједан брачни друг није крив за развод брака.

Поводом ове проблематике о могућности расправљања и одлучивања о кривици за развод брака као о претходном питању у каснијим парницама за повраћај поклона и издржавање брачног друга, треба имати у виду да је у односу на питање издржавања брачног друга у теорији и пракси спорно да ли се о томе уопште може расправљати и одлучивати мимо бракоразводног спора. Ово стога што одредба чл. 67. став 1. Основног закона о браку предвиђа да се о захтеву за издржавање одлучује пресудом којом се брак разводи. О овом спорном питању постоји више схватања, али ћемо поменути само два која су највише заступљена у теорији и пракси.

По једном схватању из одредбе чл. 67. ОЗБ јасно произилази да се захтев за издржавање мора поставити у бракоразводном

спору. О њему се расправља и одлучује на основу чињеница које су постојале у моменту развода брака. Уколико би се о захтеву одлучивало у посебној парници, након окончања бракоразводног спора, постоји опасност да се о њему одлучује на основу чињеница које су наступиле после развода брака, а мења се и стварна надлежност суда (уместо Окружног поступа Општински суд). У пракси ово схватање заступа Врховни суд Војводине у неколико својих одлука.

Супротно схватање сматра да се захтев за издржавање може изузетно поставити и после развода брака у посебној парници, али само ако постоје оправдани разлози због којих исти није постављен у бракоразводној парници. Поред тога захтев се мора поставити у разумном року после развода брака, а чињенице на којима се заснива морале су да постоје у току бракоразводне парнице односно развода брака. У теорији ово схватање заступа на пример др Андрија Гамс у својој књизи *Брачно и породично имовинско право*, а у пракси Врховни суд Југославије у поменутом Начелном мишљењу Проширене опште седнице Савезног врховног суда број 7/57. од 11. јануара 1957. године (Збирка судских одлука 1957/1-VII).

Сматрамо да је прво схватање сувише формалистичко и стога неприхватљиво. Уосталом судска пракса је углавном оријентирана у правцу другог схватања са извесним мањим одступањима у погледу услова за покретање посебне парнице. Треба имати у виду да и одредба чл. 25. став 2. т. 1. ЗПП-а отвара могућност да се о издржавању решава у посебној парници. То схватање треба прихватити и *de lege ferenda*. Напомињемо да смо ми приликом разматрања горње проблематике од тог схватања и полазили, а што из самог излагања и произилази.

И на крају у вези примене Одредбе чл. 407. ЗПП-а треба напоменути да се став 2. примењује по службеној дужности. Наиме, за разлику од бракоразводне пресуде суд по службеној дужности у изреци пресуде којом се брак оглашава непостојећим или се поништава утврђује да ли је која странка знала за недостатак који чини брак непостојећим односно ништавим. Овде се ради о утврђивању чињеница (чињенично питање) које везују суд у евентуалној каснијој парници о имовинско-правним односима. У тој парници те чињенице не могу се утврђивати.

III

Резимирајући излагање под I и II долазимо до следећих закључака:

1. Да су дозвољени ванредни правни лекови поводом правоснажне пресуде којом се изриче развод брака, с тим да исти не могу утицати на саму одлуку о престанку брака, и

2. Да се у парницама о повраћају поклона или издржавању брачног другга, покренутих након правоснажног окончања бра-

коразводног спора, не може расправљати о кривици за развод брака као о претходном питању, уколико одлука о кривици није наведена у изреци бракоразводне пресуде у случају развода на основу чл. 53. ОЗБ.

Код осталих бракоразводних узрока овај се проблем не поставља услед саме њихове природе. Пресуда о разводу брака из тих узрока увек садржи и одлуку о кривици без обзира да ли је иста наведена у изреци.

ЛИТЕРАТУРА

1. Др Боривоје Познић: *Грађанско процесно право*.
2. Др Боривоје Познић: *Основи грађанског судског поступка* (скрипта, 1961. год.).
3. Др Срећко Зуглаи: *Грађански парнични поступак ФНРЈ*, (изд. 1957. год.).
4. Др Самуел Камхи: *Грађански судски поступак*.
5. Др Андрија Гамс: *Брачно и породично имовинско право*.
6. Др Мехмед Беговић: *Породично право*, V издање.
7. Др Ана Прокоп: *Коментар Основном закону о браку*, II издање.
8. Др Боривоје Познић: *Изрека о кривици о бракоразводној пресуди*, Архив, 1958/1.
9. Др Бранко Базала: *Одлука о кривњи за развод брака*, Наша законитост, 1958/7—8.
10. Михаило Митић: *Кривица за развод брака — једна страна овог питања*, Гласник, 1960/2.
11. Михаило Митић: *Проблематика издржавања брачних другова након развода брака*, Правни живот, 1959/1—2.
12. Др Душан Радоман: *Кривица о бракоразводној парници*, Гласник, 1969/4.
13. Др Душан Радоман: *Девиијације о примени Прописа о претходном питању*, Гласник, 1972/4.
14. Др Михаило Константиновић: *Развод брака због дуготрајног одвојеног живота и право разведеног брачног друга на издржавање*, Анали, 1956/4.
15. Др Синиша Трива: *Учествовање јавног тужиоца у брачним споровима*, Наша законитост, 1959/1—2.
16. Збирке судских одлука: 1956/3; 1957/1; 1958/1; 1969/4 и 1971/1.

ПРАВНА ПРАКСА

ИЗ СУДСКЕ ПРАКСЕ

Када првостепена пресуда утврђује исто чињенично стање и одржава исту правну квалификацију дела као и ранија, против које се јавни тужилац жалио само у погледу одлуке о казни, јавни тужилац није овлашћен да у жалби против нове пресуде побија чињенично стање када жалбом против раније пресуде није побијао чињенично стање. (Пресуда Врховног суда Војводине Кж. 127/72. од 12. IV 1972. г.).

Првостепеном пресудом оглашен је кривим оптужени М. П. због кривичног дела убиства у прекорачењу нужне одбране из члана 135. ст. 1. у вези чл. 11. ст. 3. Кривичног законика и осуђен на казну строгог затвора у трајању од 6 година.

Јавни тужилац је изјавио жалбу којом побија пресуду због погрешно утврђеног чињеничног стања и због одлуке о казни.

Бранилац оптуженог је изјавио жалбу из свих законом предвиђених разлога.

Жалба јавног тужиоца у вези чињеничног стања одбачена је као недозвољена. Оптужени М. П. је пресудом К. 32/71. од 7. априла 1971. год. оглашен кривим због кривичног дела убиства у прекорачењу нужне одбране из чл. 135. ст. 1. у вези чл. 11. ст. 3. КЗ, а јавни тужилац је против ове пресуде изјавио жалбу само у погледу одлуке о казни предлажући да се првостепена пресуда преиначи и изрекне строжија казна. Наведена пресуда је поводом жалбе браниоца оптуженог укинута решењем Врховног суда Војводине и враћена истом суду на поновно суђење. Сада побијањем првостепеном пресудом утврђе-

но је чињенично стање које одговара оном које је било утврђено ранијом пресудом — против које се јавни тужилац у односу на чињенично стање није жалио — дата је и иста правна квалификација као и у ранијој пресуди, па стога јавни тужилац није био овлашћен да против ове нове првостепене пресуде изјави жалбу побијајући чињенично стање утврђено овом пресудом, па је ову жалбу јавног тужиоца, у делу који се односи на погрешно утврђено чињенично стање, одбацио као недозвољену у смислу члана 353. Законика о кривичном поступку.

И у поступку пред Општинским судом, када се ради о кривичним делима за која је главна казна предвиђена новчана казна или казна затвора, за који важе одредбе члана 405. Законика о кривичном поступку, бранилац припада кругу лица чије је присуство на главном претресу обавезно, па када се исти одржи у њиховом одсуству постоји битна повреда одредаба кривичног поступка. (Пресуда Врховног суда Војводине Кж. 3/73. од 20. II 1973. год.).

Првостепеном пресудом оглашени су кривим оптужени Ш. Д. и В. Ж. због кривичног дела учешћа у тучи из чл. 143. Кривичног законика и осуђени на казну затвора у трајању од 5 месеци.

Другостепени суд је потврдио наведену пресуду и одбио жалбе јавног тужиоца и окривљених.

Јавни тужилац САПВ подигао је захтев за заштиту законитости због

постојања битне повреде одредаба кривичног поступка из члана 334. ст. 1. тач. 3. у вези чл. 276. ст. 1, 393. и 395. ст. 1. ЗКП, наводећи да је првостепени суд одржао главни претрес на дан 29. маја 1971. год. у одсуству окривљених Ш. Д. и В. Ж. и њихових бранилаца и донео пресуду.

Врховни суд Војводине је нашао да је захтев за заштиту законитости основан из следећих разлога.

Према одредбама члана 274, 275. и 276. ЗКП, које важе за поступак пред Окружним судом, главни претрес се не може одржати без присуства јавног тужиоца и браниоца, и оптуженог, осим у посебном случају предвиђеном у чл. 275. ст. 2. ЗКП.

Према члану 392. ст. 1. ЗКП горе наведене одреде важе и у поступку пред Општинским судом када се ради о кривичним делима за која је као главна казна предвиђена казна строгог затвора.

Међутим, када се ради о кривичним делима за која је као главна казна предвиђена новчана или казна затвора, важе одредбе члана 405. ЗКП. По овим одредбама главни претрес се под одређеним условима може одржати без присуства јавног тужиоца, приватног тужиоца и окривљеног, али ниједна одредаба Законика о кривичном поступку не предвиђа могућност да се главни претрес може одржати у одсуству браниоца. Према томе, бранилац пада у круг лица чије је присуство на главном претресу обавезно, па је стога првостепени суд починио битну повреду одредаба кривичног поступка одржававши главни претрес у одсуству бранилаца окривљених, а исту битну повреду је починио и другостепени суд када је потврдио првостепену пресуду иако је окривљени В. Ж. поменути битну повреду одредаба кривичног поступка истакао у својој жалби.

Према одредби члана 372. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку, кривични поступак завршен правоснажном пресудом може се поновити ако се докаже да је пресуда заснована на лажном исказу сведока или вештака.

Искazi саизвршилаца кривичног дела, који су саслушани као оптужени, нити у делу у коме се уз-

јамно терете, не могу се сматрати исказима сведока, па се стога на такве исказе не може применити одредаба члана 372. став 1. тачка 1. Законика о кривичном поступку. (Пресуда Врховног суда Војводине Кж. 353/72. од 9. V 1972. год.).

Првостепеним решењем одбачен је захтев осуђеног Б. Ј. за понављање кривичног поступка, пошто је суд нашао да понављању нема места с обзиром на одредбе чл. 372. ст. 1. тач. 1. ЗКП и јер се на основу новопредложених доказа не може закључити да би остали осуђени били спремни да измене своје раније дате исказе.

Уважавајући жалбу осуђеног Врховни суд Војводине је укинуо првостепено решење са следећих разлога:

Овај суд налази да је погрешно правно становиште првостепеног суда да се у овом случају не може дозволити понављање кривичног поступка уз примену чл. 372. ст. 1. тач. 1. ЗКП пошто не постоји правоснажна пресуда којом би М. И. и М. М. били осуђени због кривичног дела давања лажног исказа из члана 283. КЗ.

Према наведеној одредби ЗКП понављање поступка се може дозволити уколико се докаже да је пресуда заснована на лажној исправи или лажном исказу сведока и вештака. Међутим, наведена лица нису саслушана у својству сведока, већ као оптужени, па се стога њихови искази у деловима који се односе на осуђеног Б. Ј. не могу сматрати исказима сведока. Пошто поменути законски пропис искључује лажан исказ саоптужног, у овом случају није било места примени одредбе чл. 372. ст. 2. ЗКП о доказивању лажног исказа сведока постојањем правоснажне пресуде.

На постојање искључиве кривице једног брачног друга за развод брака није од утицаја што је исти алкохоличар, јер се то не може сматрати као објективна чињеница без обзира у ком стадијуму алкохолизма је исти и да ли се у медицинској науци алкохолизам сматра болешћу. (Пресуда Врховног суда Војводине Гж. 668/72. год.).

Првостепеном пресудом разведен је брак парничних странака, а од-

бијен је захтев да се брак разведе кривицом туженика. Према утврђеним чињеницама у првостепеној пресуди односи су се пореметили од када је тужилац почео у већој мери да употребљава алкохол, па је у стању алкохолисаности вребао тужиљу, свабао се и физички је нападао. Због таквог поступања више пута је долазило до прекида брачне заједнице, који су трајали и дуже времена.

Првостепени суд налази да су, поред кривице тужиоца, постојале и објективне околности, у које између осталог убраја и алкохолисаност, која се има сматрати као болест.

Овај суд је уважио жалбу тужене, првостепену пресуду преиначио и тужбени захтев одбио налазећи да је до поремећаја односа дошло искључивом кривицом тужиоца, па се на његов захтев брак не може развести.

Радник је дужан да поступи по коначном решењу о распоређивању на друго радно место и у случају када је то решење донео ненадлежни орган. (Рев. 40/72. Врховног суда Војводине).

Општински суд је својом пресудом одбио тужбени захтев у којем је тужиља тражила да се утврди да јој је на незаконит начин престао рад код тужене, коначним решењем тужене.

Окружни суд је својим решењем уважио тужиљину жалбу, па је првостепену пресуду укинуо и вратио на поновно разматрање. Тужена је на ово решење уложила ревизију наводећи да није спорно да је тужена радна организација донела решење о распоређивању тужиље на друго радно место, које је постало коначно, али тужиља није поступила по том решењу, па је тужена донела решење о престанку рада тужиље на основу чл. 32. став 5. Основног закона о радним односима.

Првостепени суд је утврдио да је решење о распоређивању тужиље на друго радно место незаконито, јер га је донео ненадлежан орган.

Другостепени суд је заузео правно становиште да ако одлука није донета од надлежног органа, тада

радник није дужан да поступи по таквом коначном решењу.

Врховни суд Војводине уважио је ревизију тужене, јер док радник судским путем не оствари заштиту свог повређеног права, он је дужан да изврши коначно решење, и да ради на новом радном месту, јер иначе сноси законом предвиђене последице, дакле према томе, радник је дужан да поступи према коначном решењу о распоређивању на друго радно место и у случају када је то решење донео ненадлежни орган.

Исправно је правно становиште да је по закону примарно извршење узајамне обавезе издржавања брачних другова пре свих сродника — следствено томе, таква обавеза брачних другова долази пре обавезе потомака да издржавају своје родитеље. (Пресуда Врховног суда Војводине Гзз 38/72. год.).

Тужиља је тужбом тражила издржавање од својих синова и кћери наводећи да њен супруг нема материјалних могућности и да га издржава унук.

Општински суд је тужбени захтев тужиље одбио налазећи да је тужба тужиље преурањена према туженима из разлога што није прво тужбу поднела против мужа.

Окружни суд је прихватио овакво становиште првостепеног суда и жалбу тужиље одбио.

Јавни тужилац САП Војводине поднео је благовремено захтев за заштиту законитости.

Када је тужиља већ у чињеничном основу своје тужбе истакла тврђу да је њен муж неспособан за привређивање и без имовине и да га због тога издржава унук, онда је суд требало ово питање као инцидентно да расправи у поступку спровођењем адекватних доказа и утврди потребно чињенично стање, као и у погледу материјалних прилика парничних странака. Стога је неосновано резонување другостепеног суда да се питање могућности тужиљиног мужа о доприносу за њено издржавање не може распарити у овој парници, већ само правоснажном пресудом, у посебној парници између тужиље и њеног мужа.

Под нужним смештајем треба подразумевати такву просторију која, поред осталог, обезбеђује од оштећења онолико покућства колико је најнужније за свакодневни живот лица која се пресељавају у нужни смештај. Под нужним смештајем се не подразумевају такве просторије у које се морају сместити све ствари за које извршеник тврди да су његове. (Решење Округног суда у Новом Саду бр. Гж. 776/73. год.).

Првостепени суд је одбио понуђени нужни смештај пошто је сматрао да не испуњава услове предвиђене у Закону за нужни смештај, јер има свега 6,65 м², па извршеник не би могао у њу да смести све

своје покућство макар и нефункционално.

Тражилац извршења уложио је жалбу коју је другостепени суд прихватио и преиначио нападнуто решење.

Другостепени суд сматра да понуђена просторија одговара законским условима за нужни смештај и да се у ову просторију од 6,65 м² могу сместити ствари које су нужне за свакодневни живот. Надаље суд сматра да извршеник као самац са месечним примањима од 2.545.— дин. може сам обезбедити смештај за остатак својих ствари које не могу стати у понуђени нужни смештај и које му нису најнеопходније за свакодневни живот.

Ж. К.

УМРАИ АДВОКАТИ

Др ДАНИЛО СТОЈСАВЉЕВИЋ, адвокат у пензији, Шида
— рођен 1885. године, умро 10. маја 1973. године

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора, одржаној 11. маја 1973. године, донета су следећа решења:

1. Узет је на знање извештај председника, секретара и благајника о раду Коморе.

2. На основу чл. 90. ст. 3. Статута Адвокатске коморе Војводине Управни одбор сазива редовну годишњу Скупштину за дан 23. јуни 1973. године.

3. Управни одбор је Покрајинском секретаријату за правосуђе у Новом Саду за чланове Комисије за правосудни испит предложио: др Јожефа Варадија, адвоката у Зрењанину — испитивача за грађанско право и Бранка Царића, адвоката у Новом Саду — испитивача за привредно право.

4. Узет је на знање извештај Општинске организације адвоката у Панчеву да је Председник Републике Указом бр. 16 од 9. II 1973. године одликовао орденом рада са сребрним венцем адвокате из Панчева: Ербес Душана, Јовановић др Василија и Стојковић Богољуба.

5. Прихваћен је годишњи извештај о раду органа Коморе.

6. Решењем бр. 238/1973. уписан је у именик адвоката Мирослав Бакић, са седиштем адвокатске канцеларије у Старој Пазови, М. Тита бр. 8, са даном 11. мај 1973. године.

7. Решењем бр. 247/1973. уписан је у именик адвоката Слободан Миливојевић, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, Соње Маринковић бр. 13, са даном 11. мај 1973. године.

8. Решењем бр. 204/73. уписана је у именик адвокатских приправника Милана Каћански са вежбом код Вебер Борћа, адвоката у Новом Саду, са даном 11. мај 1973. године.

9. Решењем бр. 258/73. уписан је у именик адвокатских приправника Андреја Халупа, са вежбом код Милана Миковића, адвоката у Панчеву, са даном 11. мај 1973. године.

10. Решењем бр. 265/73. уписан је у именик адвокатских приправника Мирослав Витез са вежбом код Бранислава Бикића, адвоката у Бачком Петровцу, са даном 11. мај 1973. године.

11. Решењем бр. 262/73. брише се из именика адвокатских приправника Марић Јованка рођена Вујков, са вежбом код Антонија Марића, адво-

ката у Новом Саду, са даном 21. март 1973. године, јер је уписана у именик адвоката.

12. Решењем бр. 261/73, брише се из именика адвокатских приправника Иван Бркић, са вежбом код Станка Божића, адвоката у Новом Саду, са даном 21. март 1973. године, јер је уписан у именик адвоката.

13. Решењем бр. 257/73. брише се из именика адвоката Александар Грчки, адвокат у Мољу, са даном 15. мај 1973. године, због заснивања радног односа. За преузимаатеља одређен је Милован Кијац, адвокат у Новом Саду.

14. Решењем бр. 251/73. брише се из именика адвоката Душан Кордић, адвокат у Зрењанину, са даном 30. април 1973. године, због заснивања радног односа. За преузимаатеља одређен је Бура Јајић, адвокат у Зрењанину.

15. Решењем бр. 230/73. уписује се у Регистар адвокатских радних заједница, адвокатска радна заједница основана уговором од 17. априла 1973. године, склопљеним између: Аћимовић Душана, адвоката у Новом Саду, Веселиновић Стевана, адвоката у Новом Саду, Вулетић Будислава, адвоката у Новом Саду, и Хацић Лазара, адвоката у Новом Саду. Адвокатска радна заједница почиње са радом 11. јуна 1973. године. Адвокатску радну заједницу у 1973. години заступа Аћимовић Душан, адвокат у Новом Саду.

16. Решењем бр. 233/73. евидентира се уговор о пружању правне помоћи склопљен између Ивана Бркића, адвоката у Новом Саду, са Грађ. зан. пред. „Ударник” из Новог Сада од 3. априла 1973. године.

17. Решењем бр. 240/73. евидентира се уговор о пружању правне помоћи склопљен између Ивана Бркића, адвоката у Новом Саду са Зан. брав. радњом „Декор” у Новом Саду од 2. априла 1973. године.

18. Решењем бр. 241/73. евидентира се уговор о пружању правне помоћи склопљен између Ивана Бркића, адвоката у Новом Саду са Машинбраварском занатском радњом „Металорад” у Новом Саду од 2. априла 1973. године.

19. Решењем бр. 243/73. евидентира се уговор о пружању правне помоћи склопљен између Мирослава Бајића, адвоката у Сенти, са Заводом за урбанизам и комуналне послове из Сенте од 17. априла 1973. године.

20. Решењем бр. 250/73. евидентира се уговор о пружању правне помоћи склопљен између Мирослава Бајића, адвоката у Сенти, са Грађ. предузећем „Панонија” из Сенте од 26. априла 1973. године.

21. Решењем бр. 208/73. узима се на знање да је Матијевић Иван, адвокат у Н. Саду, раскинуо уговор о пружању правне помоћи склопљен са Г. К. „Кварнер”, Ријека — радна јединица „Кровар” Нови Сад, који је евидентиран код ове Коморе решењем бр. 395/72-1.

22. Решењем бр. 209/73. узима се на знање да је Иван Матијевић, адвокат у Н. Саду, раскинуо уговор о пружању правне помоћи склопљен са „Инвестпројектом” у Н. Саду, који је евидентиран код ове Коморе решењем бр. 395/72—2

23. Решењем бр. 252/73. за преузимаатеља адвокатске канцеларије др Буре Косировића, адвоката у пензији из Вршца, одређује се Тихомир Антић, адвокат у Уљми.

24. Решењем бр. 253/73. одобрена је исплата посмртнине иза преминулог Миодрага Јовановића, адвоката у пензији из Инђије, удовој Ангелини Јовановић из Београда. Миодраг Јовановић преминуо је 21. априла 1973. године.

25. Решењем бр. 263/73. одобрена је исплата посмртнине иза преминулог др Милована Секулића, адвоката у пензији из Новог Сада, удовој Матиједи Секулић из Новог Сада. Др Милован Секулић преминуо је 2. маја 1973. године.

26. Решењем бр. 106/73. брише се из именика адвоката Никола Говедаровић, адвокат у Новом Саду, са 28. фебруаром 1973. године, јер жели да ужива пензију. За преузимаатеља одређен је Зоран Вучевић, адвокат у Новом Саду. Узима се на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

27. Решењем бр. 201/73. брише се из именика адвоката Љубомир Гирш, адвокат у Бачкој Паланци, са даном 7. март 1973. године јер жељи да ужива пензију. За преузиматеља одређен је Прока Бороцки, адвокат у Бачкој Паланци. Узима се на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

28. Решењем бр. 185/73. др Калмар Отокар, адвокат из Кањиже, разрешава се дужности привременог заменика адвокатске канцеларије др Милоша Нишчића, адвоката у пензији из Сенте, а за преузиматеља одређује се Мирослав Бајић, адвокат у Сенти.

29. Решењем бр. 195/73. Борислав Стефановић, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности привременог заменика оболелог адвоката Ненада Јовановића из Новог Сада, са 1. априлом 1973. године, јер је Ненаду Јовановићу закључено боловање.

30. Решењем бр. 237/73. одсутном адвокату Рогош Бартулау из Суботице за привременог заменика одређује се Радован Кујунџић, адвокат у Суботици, М. Гупца бр. 11, који ће дужност привременог заменика обављати од 27. априла 1973. године до 27. августа 1973. године.

31. Решењем бр. 214/73. брише се из именика адвокатских приправника Анка Срећков, адвокатски приправник из Новог Сада, са вежбом код Мирославе Срећков, адвоката у Новом Саду, са даном 15. априла 1973. године, због заснивања радног односа.

32. Решењем бр. 190/73. узима се на знање да је Ротбарт Верица, адвокатски приправник из Новог Сада, 31. марта 1973. године прекинула адв. прип. вежбу код Боривоја Јекића, адвоката у Новом Саду, и да је од 1. априла 1973. године наставила адв. прип. вежбу код Ивачковић Дејана, адвоката у Новом Саду.

33. Решењем бр. 194/73. узима се на знање да је Борбе Гарабандић, адв. приправник из Чуруга, са 31. март 1973. године прекинуо адв. приправничку вежбу код Емила Марковића, адвоката у Чуругу, и од 1. априла 1973. године адв. приправничку вежбу наставио код Кијац Милована, адвоката у Новом Саду.

*Управни одбор
Адвокатске коморе Војводине*

ИЗ СЕДНИЦЕ УПРАВНОГ ОДБОРА

На седници Управног одбора, одржаној 15. јуна 1973. године, донета су следећа решења:

1. Узет је на знање извештај председника, секретара и благајника о раду Коморе.

2. Управни одбор донео је одлуку о приступању Самоуправном споразуму о усклађивању расподеле дохотка и личних доходака у радним јединицама друштвених делатности покрајинских органа САП Војводине, у циљу регулације личних примања радника запослених у администрацији Коморе.

3. Решењем бр. 287/73. уписан је у имених адвоката Михајло Јовановић, са седиштем адвокатске канцеларије у Руми, Пролетерска бр. 2, са даном 15. јуни 1973. године.

4. Решењем бр. 289/73. уписан је у именик адвоката Живко Гајић, адвокат из Шапца, са даном 1. јун 1973. године, са седиштем канцеларије у Новом Саду, Мичуринова б.б.

5. Решењем бр. 290/73. уписан је у именик адвоката Иван Јуришић, са седиштем адвокатске канцеларије у Сомбору, И. Бирчанина бр. 22, са даном 15. јуни 1973. године.

6. Решењем бр. 296/73. уписана је у именик адвоката Добрила Мијатовић, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Дунавска бр. 14, са 15. јуном 1973. године.

7. Решењем бр. 311/73. уписан је у именик адвоката Иштван Коша са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Илије Огњановића бр. 6, са даном 15. јуни 1973. године.

8. Решењем бр. 316/73. уписан је у именик адвоката Лазар Ференц, са седиштем адвокатске канцеларије у Новом Саду, Железничка бр. 24, са даном 15. јуни 1973. године.

9. Решењем бр. 309/73. уписана је у именик адвокатских приправника Хорватовић-Василић Марија, са адвокатско-приправничком вежбом код др Павла Хорватовића, адвоката у Новом Саду, са даном 15. јуни 1973. године.

10. Решењем бр. 38/73. брише се из именика адвоката Гвозденац Драгољуб, адвокат у Новом Саду, са даном 30. јуни 1973. године, јер жели да ужива пензију. За преузиматеља одређен је Боровој Јекић, адвокат у Новом Саду. Узима се на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

11. Решењем бр. 279/73. брише се из именика адвоката Младен Жакић, адвокат у Жабуљу, са 30. јуном 1973. године, јер жели да ужива пензију. Мимоилази се одређивање преузиматеља.

12. Решењем бр. 298/73. брише се из именика адвокатских приправника Јован Секељ, са адвокатско-приправничком вежбом код Јована Секеља, адвоката у Зрењанину, а са даном 1. јуни 1973. године, због заснивања радног односа.

13. Решењем бр. 310/73. брише се из именика адвокатских приправника Ленка Попов, са адвокатско-приправничком вежбом код Каћански Миливоја, адвоката у Новом Саду, са даном 14. јуни 1973. године, због заснивања радног односа.

14. Решењем бр. 295/73. Боровој Томин, адвокат у Новом Саду, разрешава се дужности преузиматеља адвокатске канцеларије Косте Хаци м.л., адвоката у Новом Саду, јер је извршена ликвидација.

15. Решењем бр. 275/73. евидентиран је уговор о пружању правне помоћи склопљен између Ивана Бркића, адвоката у Новом Саду, са Монт. електронсталатерским и електромеханичарским предузећем „Тесла“ из Новог Сада, од 2. априла 1973. године.

16. Решењем бр. 270/73. одлучено је о исплати посмртнине иза пок. др Данила Стојсављевића, адвоката у пензији из Шида, који је преминуо 10. маја 1973. године. Посмртнина ће се исплатити кћерци инж. Даници Стојсављевић.

17. Решењем бр. 320/73. на основу чл. 104. тач. 7. донета је одлука о привременој обустави права на вршење адвокатуре Трајка Алексића, адвоката у Вршцу.

18. Решењем бр. 286/73. брише се из именика адвоката др Момчило Миковић, адвокат у Србобрану, са 31. мајом 1973. године, јер жели да ужива пензију. За преузиматеља одређен је Чешљевић Момчило, адвокат у Бечеју. Узима се на знање да задржава чланство у Фонду посмртнине.

19. Решењем бр. 294/73. брише се из именика адвоката Радослав Лекић, адвокат у Шиду, са даном 1. јуни 1973. године, због пресељења седишта адвокатске канцеларије у Шабац.

20. Решењем бр. 293/73. брише се из именика адвокатских приправника Душан Дотлић, са вежбом код Стевана Веселиновића, адвоката у Новом Саду, са даном 31. мај 1973. године, због заснивања радног односа.

21. Решењем бр. 272/73. узима се на знање престанак рада заједничке адвокатске канцеларије Рапајић Вере и Рапајић Милана, адвоката у Новом Саду, са даном 31. мај 1973. године, и да од 1. јуна 1973. године воде индивидуалне адвокатске канцеларије у Новом Саду.

Управни одбор
Адвокатске коморе Војводине

САДРЖАЈ

АДВОКАТУРА И ДРУШТВО

- Драгослав Трнинић, *О неким актуелним задацима и проблемима адвокатури* — — — — — 1

ЧЛАНЦИ И РАСПРАВЕ

- Мр Борби Марјановић, *О карактеру мере безбедности одузимања имовинске користи* — — — — — 12

- Душан Ружић, *Нека спорна питања поступка у брачним споровима* — — — — — 17

ПРАВНА ПРАКСА

- Из судске праксе — — — — — 32

САОПШТЕЊА

- Из седнице Управног одбора — — — — — 36

Уређивачки савет:

Сава Грујић, адвокат у Зрењанину, *мр Александар Бурђев*, секретар Секције ПК ССРН Војводине за друштвено-политички систем, *Иван Иванић*, заменик јавног тужиоца САП Војводине, *Васа Калишки*, адвокат у Панчеву, *Марија Кленоци*, судија Вишег привредног суда у Новом Саду, *др Велибор Лукић*, адвокат у Новом Саду, *Јован Милић*, судија Врховног суда Војводине у Новом Саду, *др Милијан Поповић*, доцент Правног факултета у Новом Саду, *Петар Шарчевић*, адвокат у Суботици.

Уређивачки одбор:

Сава Савић, главни и одговорни уредник, адвокат у Новом Саду, *Борбе Вебер*, адвокат у Новом Саду, *Светозар Добросављевић*, адвокатски приправник у Новом Саду, *Живко Киселички*, адвокат у Новом Саду.

Технички уредник:

Мирјана Јовановић

Гласник издаје и власник је Адвокатска комора Војводине, 21000 Нови Сад, Змај Јовина 20/1. — Телефон: 42-201. — Годишња претплата 60.— дин., за иностранство двоструки износ. Цена једног броја 5.— дин.
Тек. рачун 65700-678-2047.

На основу мишљења Покрајинског секретаријата за образовање, науку и културу САПВ бр. 413—185 од 23. маја 1973. године, *Гласник* је стручна публикација ослобођена основног и посебног пореза на промет.

Штампа: Штампарија „БУДУЋНОСТ“, Нови Сад, Шумадијска број 12.

